

PRÁVO A DĚTI V KYBERPROSTORU

Miroslav Antl:

Dobrý den všem. Vítejte v Hlavním sále Valdštejnského paláce Senátu Parlamentu České republiky, a to na, jak já říkám, devátém dílu našeho seriálu, který pořádáme společně s Národním centrem bezpečnějšího internetu, dneska netradičně tedy v těchto krásných historických prostorách. Pro nedostatek času vám o nich nebudu nic říkat, najdete na senátním webu všechny podrobnosti, které by vás mohly zajímat. Když mluvím o seriálu, tak je to devátá konference. Vždycky to nosné téma je bezpečnost dětí na internetu, tedy starost o jejich větší bezpečí, i když samozřejmě zcela zabezpečit nejde. Proto i to národní centrum se jmenuje bezpečnějšího, nikoli bezpečného internetu. Jinak, program máte před sebou, takže v tuto chvíli bych jenom připomněl, že dnešní konference bude, mimo jiné, reagovat i na, není nové, na nařízení Evropské unie k ochraně dat při zpracování osobních údajů. Já tam mám jednu zásadní připomínku. Samozřejmě, to nařízení není nové, ovšem česká vláda se tváří, jako kdyby to nařízení spadlo z kyberprostoru, a vlastně teprve teď se začíná mluvit, nebo několik měsíců, jinak už necelé dva roky určitě měla na dokončení legislativního procesu, tak, aby s účinností od 25. 5. tohoto roku již český občan mohl vědět, jaká pravidla patří pro něj. To nařízení dává určitou možnost každému národnímu státu, aby si upravoval svoje podmínky, mimo jiné i věkovou hranici dětí pro legální vstup na sociální sítě. My jsme před chvílkou na tiskové konferenci se vyjadřovali k tomu, jaký má kdo názor, od kolika let by to mělo být, jestli od třinácti, jako dosud, nebo od šestnácti, jak říká nařízení Evropské unie, nebo něco mezi tím. Zjistili jsme, že v těch třech lidech, co jsme tam byli, se lišíme v názoru. Bude otázka, zdali bude nakonec platit ta právní úprava. Od 25. 5. je to je jasné, platí směrnice, respektive nařízení Evropské unie. Pokud jde o Českou republiku, tam se uvažuje, nebo navrhuje ta věková hranice patnácti let. Ale ten legislativní proces, zejména rozpravy v obou komorách Parlamentu České republiky, nebudou jednoduché, nebudou stručné, takže mezi tím se budeme pohybovat v unijním kyberprostoru a poté uvidíme, jak to bude v České republice. Jinak, nové to nařízení není ani proto, že i na minulé konferenci, která takřka na den byla před rokem, už pan Palyza, výkonný ředitel Národního centra bezpečnějšího internetu, k tomu hovořil. A vlastně už jsme se tím začali zabývat. Já tady chci přivítat všechny řečníky, vás jsem přivítal, fakt jsem moc rád, že naše pozvání přijaly takové osobnosti, jakou je zcela nepochybně soudce Ústavního soudu, pan doktor Jaromír Jirsa, který je dlouholetým soudcem, řekl bych, celoživotním soudcem, ale i pan předseda Senátu Nejvyššího soudu České republiky, pan doktor Lubomír Ptáček. Vystupovat bude v tom prvním bloku, nebo v druhém bloku, i někdejší šéf Úřadu pro

ochranu osobních údajů, doktor Igor Němec, který v současné době se zabývá problematikou GDPR, a další řečníci, kteří jsou na programu, včetně tedy těch z praxe. Jinak, jenom technickou připomínku ještě, všechno, co tady bude řečeno, bude zaznamenáno, bude přepsáno, takže bude k dispozici pro zájemce, kteří by z toho chtěli čerpat. Jinak, ten přenos probíhá v celém Senátu Parlamentu České republiky, takže i když někdo odchází, tak ho může sledovat na dalších obrazovkách, tak, aby skutečně o nic nepřišel. Já ještě si dovoluji takovou poznámku. Protože občas existují mýty, které vyvolávají i osoby povolané, které by měly vědět, že za prvé, jak to je, a za druhé, že ovlivňují nebo mohou ovlivnit mínění a názory široké škály občanů, včetně dětí. Tak určitě není pravda to, co řekl jeden z poslanců při besedě začátkem ledna, že už Tomáš Garrigue Masaryk říkal, že všechno, co najdete na internetu, nemusí být pravda. Ta druhá část pravda je. Ale že by to řekl Tomáš Garrigue Masaryk, o tom pochybují, protože první zmínky o internetu byly padesát let po jeho smrti. Tady se dozvíte jenom samou pravdu a bude na vás, jak s ní naložíte. Buďte tady v pohodě a hlavně ať vám tato konference něco přinese, kromě krásného zážitku historického, ale vlastně bude čas i zajít do Valdštejnské zahrady. Úspěšnou konferenci. Tak a děkuji, a protože jsem se ujal úvodního slova, tím je řízení první části konference, tak prosím pana inženýra Jana Palyzu, výkonného ředitele Národního centra bezpečnějšího internetu, který je spoluorganizátorem naší konference, o jeho vstupní slovo. Je to tvoje.

Jiří Palyza:

Tak, já děkuji senátoru Antlovi za krásný úvod. Dámy a pánové, dobré ráno je ode mě. Za Národní centrum bezpečnějšího internetu předně velice děkujeme za vaši účast, za to, že jste vážili svůj čas a přišli jste na naši konferenci, kde bychom se chtěli věnovat, kromě takových těch standardních otázek, bezpečnosti dětí, mládeže, o tom, co dělají na internetu, jakým způsobem nechrání svá data, i tomu, jakým způsobem jsou právně chráněny a jakým způsobem vůbec právní řád České republiky na ně myslí i v otázkách různých problematik kybernetické zločinnosti a trestních záležitostí. Ona nám k tomu v současné době přichází ještě jedna nepříjemná věc, která samozřejmě se týká manipulací různých falešných zpráv, hoaxů a dalších informací, které svět internetu už posouvají někam úplně jinam, kde jsme ho nikdy nikdo nechtěli. Ale ta realita je taková, jaká je, a budeme se s ní muset srovnat čím dál, čím rychleji, tím lépe. Ono totiž podle odhadů Gartnera do roku 2022, což jest do čtyř let, drtivá většina informací na internetu má být, se očekává, že bude fakeových informací, a netýká se to už jenom textových zpráv, novinek, na které jsme zvyklí, ale týká se to samozřejmě i zpráv obrazových, zpráv video. To znamená, vlastně živých videopřenosů,

kde dnes už existují sofistikované nástroje, technologické nástroje, které jsou postavené na umělé inteligenci a které dokáží i mimiku jednotlivce takovým způsobem uzpůsobit, že to vypadá, že hovoří věci, které samozřejmě nikdy neřekl. Můžete mu vložit do jeho úst informace, které nikdy nevyslovil, takže i na to budeme muset naše děti připravit. I na to bude muset být naše mládež zvyklá. I na to, že se začne pohybovat skutečně v nějakém virtuálním prostoru, který s tím reálným nemusí mít mnoho společného. Já jsem velice rád, když jsem si prohlížel stručně prezenci, registrační listinu, že drtivá většina z vás jste právě vy, kdo zjevně pracujete, pedagogičtí pracovníci a IT, ICT specialisté, sociální pracovníci, poradci, prostě ti, kdo skutečně mají přímý vliv na děti a mládež, kdo s nimi pracujete, kdo je můžete v těchto věcech informovat a kdo je můžete vlastně připravit na to, co je v internetovém světě čeká. My v té souvislosti jsme pro vás připravili, a stručnou informaci najdete ve svých složkách, které jsme vám dávali při registraci, projekt, který připravil základní sadu nástrojů z oblasti digitálních znalostí, digitálních schopností. Ten projekt je určen všem těm z vás, kdo pracujete s dětmi a mládeží, nabízí vám zdarma možností formou e-learningu, nebo, řekněme, i částečně smíšeného vzdělávání, jaksi obsáhnout to nejširší spektrum základních digitálních znalostí, které je dneska docela dobré pro další výchovu dětí mít. Jsou tam věci, týkající se algoritmizace, gamingu, codingu, ale také kyberšikany, také sociálních médií a také dalších věcí, které dneska by děti měly vědět. Ony totiž právě často těm manipulacím podléhají a my jsme překvapeni, jaké množství dětí dneska v druhých, třetích třídách vám vytřeští oči při tématu, které je už sice přes rok staré, nicméně, v jejich očích stále živé, a to je třeba kupříkladu Blue Whale Challenge, to znamená modrá velryba, případně Talking Angela, to znamená, jednoduchá hra, která dokáže děti zaujmout. Nicméně, podléhají nějakým manipulacím, že ty hry jsou stalkovací a podobně. Jsme to my, kdo jim musíme vysvětlit, že ne všemu, co na internetu vidí, ne všechno to, co jim kdo on-line tvrdí, je pravda, ne každý, kdo se je snaží v internetovém prostředí kontaktovat, má ty nejlepší úmysly. Vážení, ještě jednou velice díky za to, že jste přišli, přeji vám, aby konference pro vás byla zajímavá, aby veškeré informace, které zde získáte, byly pro vás praktické, obohacující a samozřejmě informativní konferenci a děkuji vám za vaši přízeň. Dovolte mi, abych v tuto chvíli už pozval prvního prezentátora, který v programu je, pan Jan Husák, který bude hovořit za Českou radu dětí a mládeže a který má pro vás informace o tom, jak právě děti vnímají takovéto nastavení hranice legality užívání sociálních sítí a jak se staví k tomu, že GDPR, které vstoupí v účinnost příští pátek, nastavuje tu jejich věkovou hranici jinak. Děkuji.

Miroslav Antl:

Děkuji, a než začneme, já jsem říkal, že budete slyšet jenom pravdu, nebo uslyšíte jenom pravdu, omlouvám se panu inženýru Palyzovi, řekl jsem Jan, on je Jiří. Už jsem se lekl, že tady má dvojče, ale údajně nemá žádné dvojče, takže Jiří Palyza právě promluvil a budeme pokračovat.

Aleš Sedláček:

Dobré dopoledne. Já se jmenuji Aleš Sedláček a ten, kdo jde k pultíku, tak to je můj kolega Jan Husák. Jsme z České rady dětí a mládeže a my se tady podělíme o těch dvacet minut mezi sebou. Já řeknu jenom kratičký úvod, co Česká rada dětí a mládeže je, jakou jsme měli motivaci se o téma, které je jedním z hlavních této konference, zajímat. Česká rada dětí a mládeže je střešní organizace dětských a mládežnických organizací, ve kterých je zhruba čtvrt milionu mladých lidí. Tyto organizace spolu aktivně pracují a tvoří tu střechu. Ta střecha, mimo jiné, byla založena nebo si ji založili proto, aby hájila jejich společné zájmy. Tam, kde je to efektivní, aby nevystupovala každá ta organizace sama, tak využívají právě tu střechu. Ale zároveň ta střecha je těmi organizacemi řízená a není jim jakkoliv nadřazena. My když jsme se dozvěděli, že vláda navrhuje jako hranici pro přístup na sociální sítě patnáct let, tak jsme udělali takové rychlé šetření v těch našich organizacích, z nichž některé jsou docela velké, skauti mají mezi padesáti, šedesáti tisíci členy a stále rostou, hasičská mládež, opět obrovská organizace. Čili nějaký dosah do toho terénu dokážeme velmi rychle orientačně učinit. My jsme byli velmi překvapeni tou jednotnou reakcí, kterou jsme z terénu dostali, a to, že zavedení té hranice na patnácti letech je nevhodné a že to vůbec neodpovídá realitě, ve které se dnešní mladí lidé pohybují. A protože toto jednoznačné tvrzení nás částečně překvapilo, tak jsme se rozhodli ve spolupráci s renomovanou agenturou zorganizovat ještě šetření na reprezentativním vzorku cílové skupiny, ze kterého jsme obdrželi den dva před konferencí výsledná data, která ještě nejsou ve finální fázi zpracování. Přesto o nich tady bude v nějaké formě, ve které to teď můžeme sdělit, můj kolega Jan Husák, vedoucí analytické sekce, nyní informovat.

Jan Husák:

Dobré dopoledne. Děkuji za slovo. Čeho se bojíme on-line? To nesmíš, nedělej to, nekřič, neběhej, když si uklidiš pokoj, můžeš se podívat na televizi. To slýchávají velmi často děti, ať už doma, ve školách nebo kdekoliv. Naomi Aldortová ve své knize Vychováváme děti a rosteme s nimi konstatuje, že generace takto poslouchaly rodiče,

protože se jich bály. Až nyní konečně začínáme jednat s dětmi stejně důstojně, jako se má jednat s námi. Úmluva o právech dítěte, jeden ze základních světových dokumentů, který vlastně celosvětově určuje základní práva dětí, říká, že státy, které se ke smlouvě zaváží, tak mají zabezpečit, aby děti, které jsou schopny formulovat své vlastní názory, mají právo tyto názory svobodně vyjadřovat ve všech záležitostech, které se jich týkají, přičemž tomu názoru dítěte by se měla věnovat patřičná pozornost. Buď se tak může díť přímo, což si můžete povšimnout, že i v tom znění toho textu je ta první věc, na kterou bychom měli dbát, nebo v zastoupení rodičů. Občanský zákoník České republiky mimo jiné říká, že třeba o dítěti starším dvanácti let se má za to, že je schopno informaci přijmout, vytvořit si vlastní názor a tento sdělit. Názoru dítěte věnují třeba i soudy patřičnou pozornost. Z toho našeho šetření vyplynulo, že průměrný věk registrace na vybrané sociální sítě a on-line služby se pohybuje někde mezi devíti, desíti lety, jedenácti, dvanácti, záleží potom, o kterou síť nebo o kterou službu se jedná. Pokud se bavíme o hranici patnácti let, asi vidíme ten velký nedostatek. Jsou tam samozřejmě extrémy, které by měly zvednout varovný prst, například sociální síť Tinder, která slouží jako on-line seznamka, kdy opravdu děti si mohou vybrat, s kým se setkají, a hodnotí podle fotek, jestli se jim daný člověk líbí nebo ne. Takové sítě jsou nebezpečím. Nicméně, jak vidíme, už devítileté děti v průměru se na tuto síť hlásí. Dobrou zprávou je, že jich není mnoho. Je to úplně nejméně využívaná sociální síť. Více než polovina dětí, které si založily on-line profil, uvádělo, že při registraci uvedly nepravdivé údaje. Můžeme říct, lhaly. Tři čtvrtiny z nich jako důvod uvedlo, protože jsem musel, musela nahlásit vyšší věk, jinak by mě nezaregistrovali. Když se zeptáme dětí, jestli by jim vadilo, že kdyby se přihlašovaly do patnácti let na sociální sítě a měli by s tím souhlasit rodiče, vidíme zde velmi pozitivní přístup. Sedmdesáti procentům dětí by to nevadilo. Z toho plyne, že mají poměrně dobrý vztah nebo můžeme se domnívat, že mají i poměrně dobrý vztah s rodiči. Nebo, rodičům je to jedno a vůbec netuší, co se na internetu děje. Takřka dvě třetiny dětí se o rizicích na internetu s rodiči baví, což je, myslím, velmi dobrá zpráva. Čtyři z pěti dětí se o rizicích dozvědělo ve škole, to znamená, že naše školy, byť jsou, řekněme, zkostnatělé nebo spousta těch obsahových věcí se do těch kurikulů dostává poměrně dlouho, tak úplně nezaostávají. Čtyři z pěti dětí se o tom ve škole aktivně baví. Samozřejmě, otázkou je kvalita, co o tom vědí učitelé, co o tom vědí experti, kteří do těch škol dochází. Nicméně pokud se podíváme na internet nebo do toho okolí, tak vidíme, že zde funguje spousta organizací, podobně jako Národní centrála bezpečnějšího internetu a různé další iniciativy, které do těch škol jezdí, a nejsou to desítky, jsou to stovky. Takže do těch škol se dostávají i experti, což samozřejmě by se mělo podporovat, aby i to páté dítě z pěti vědělo o těch rizicích ze školy, pokud zrovna spadá do té oblasti, že se o tom nebaví s rodiči. Devadesát osm procent dětí

slyšelo o rizicích na internetu. To znamená, že děti nejsou úplně nepopsané a jsou si vědomy, že internet může být stejně nebezpečný jako ten prostor off-line. Osmdesát sedm procent se dokonce domnívá, že využívání internetu je potenciálně nebezpečné. To znamená, že se toho bojí, že k tomu mají strach, že z toho mají respekt a že k tomu mohou přistupovat zodpovědně, pokud jim poskytneme dostatečné informace. Ale opravdu chceme, aby se děti bály? Opravdu jim chceme věci zakazovat? Ptali jsme se i na to, co si myslí děti, že čím vším může být internet nebezpečný. Vidíte, že ta čísla, falešné identity, sledování, zneužívání informací, krádež při on-line platbách a podobně, tak jsou poměrně veliké. Liší se tam, vidím, osmdesát šest procent, nad šedesát. Takže děti vědí, co se na internetu stát může. Co je také znepokojivé, ovšem je, že jedno z pěti dětí se setkalo s nebezpečím na internetu u sebe nebo u svých kamarádů. Jedna pětina dětí ví nebo se někomu něco přihodilo. Pomůže tomu zase zákaz? Johann Wolfgang Goethe pravil nebo se mu to minimálně připisuje, děti by měly dostat od svých rodičů dvě věci, kořeny a křídla. Kořeny směřují do minulosti a křídla - volnost a svobodu mířící k zodpovědné budoucnosti. Stát by měl usilovat o to, aby zde vychovával zodpovědné občany, ne ty, kteří se bojí a nevytváří, neúčastí se některých záležitostí jenom proto, že jim to někdo zakáže, bez toho aniž by jim vysvětlil, proč je to nebezpečné. Opravdu chce stát podporovat děti, aby lhaly kvůli on-line službám? Když si jsou děti těch rizik na internetu vědomy? Když nástroje prevence a školy plní relativně velmi dobře svoji funkci? Neměli bychom tyto funkce podporovat spíše? Když stát chce podporovat, aby se děti transformovaly a přecházely k samostatnosti, zodpovědnosti a dospělému životu, za který sami dokáží převzít zodpovědnost. Když rodiče mají právo a odpovědnost za své děti a nerezignují na ni a baví se s nimi o těchto věcech. Jenom pro informaci, ty údaje, které jsem zde prezentoval, vychází z toho šetření, které zmiňoval kolega Aleš Sedláček, realizovala ho pro nás agentura Kantar Millward Brown, jednalo se vlastně o on-line výzkumný panel. Sběr dat, jak vidíte, probíhal od 24. dubna do 9. května, takže opravdu, jedná se o ta nejčerstvější data, velikost vzorku 1001. Ten vzorek je naprosto reprezentativní, jak v té věkové skupině, tak i podle dalších kvót. U mladších respondentů byl samozřejmě dodržen standard a etický souhlas rodičů, celé šetření právě vyhodnocujeme a v nejbližších dnech, maximálně do dvou týdnů, poskytneme veškerá ta data, protože je tam opravdu celá řada dalších zajímavých informací o tom chování dětí. Děkuji vám za pozornost. Na shledanou.

Aleš Sedláček:

Z toho, co tady řekl můj kolega, je jasný ten názor, ke kterému se kloníme jako Česká rada dětí a mládeže, a to, že nad nějakými zákazy, o kterých se můžeme bavit, jestli ta hranice má být třináct

nebo patnáct let, stojí vzdělávání, komunikace s rodiči, ale kdybych to měl ještě nějak, ještě dát něco, co nadřadit těmto pojmům, tak je to umění být aktivní, všimnout si věcí okolo sebe. To je to, na co my vlastně narážíme ve všech našich činnostech, kterými se naše organizace zabývá. Aby mohla fungovat demokracie, musí být aktivní lidé. Aby mohly fungovat dobrovolnické organizace dětí a mládeže, musí být aktivní mladí lidé, kteří chtějí pracovat jako dobrovolníci. My jsme se zamýšleli nad tím, jak to, co realizujeme s našimi členskými organizacemi, jak by se dalo přenést do škol, jak bychom se dostali k té cílové skupině, která třeba není aktivní v tom svém volném čase a nenavštěvuje žádné volnočasové aktivity. Zkusili jsme navrhnout systém, který bych vám tady rád představil. My tomu vztosně říkáme, že ten systém by mohl zvýšit zapojení dětí a mladých lidí do tvorby legislativního procesu. Česká rada dětí a mládeže, jak už jsem řekl, se dlouhodobě zabývá nejenom servisem pro naše členské organizace, ale právě i hledáním forem, jak aktivizovat, jak podpořit děti a mladé lidi v tom, aby si všimli věcí kolem sebe a aby jim nebylo jedno, co se děje. Aby uměli kriticky myslet, aby se uměli k věcem vyjadřovat. Ale zároveň aby ctili odpovědnost za svoje rozhodnutí. Jsme zapojeni do takové aktivity, které se říká strukturovaný dialog, kdy se snažíme sbírat názory mladých lidí, ty názory předávat dál politikům, ať už při tvorbě veřejných politik nebo při tvorbě nějakých konkrétních zákonů nebo vyhlášek. A zpětnou vazbu právě získáváme od těch organizací, které se zapojují do toho systému toho strukturovaného dialogu. Jsou to třeba Národní parlament dětí a mládeže, jsou to různé neziskové organizace pracující s dětmi a s mládeží. Ale jak jsem již řekl, nemáme tu možnost přímo se dostat do škol. To je škoda, protože ve škole čeká další obrovská cílová skupina, ke které ty informace nedorazí, nebo naopak, od které ty informace, ty jejich názory, nedorazí k těm, kteří o nich rozhodují. Jak říká Úmluva o právech dítěte, my bychom se měli snažit, aby každý dokázal hodnotit tu situaci, která se okolo něj děje, a měl možnost si vytvořit a prezentovat názor na to, jak by měli ti, kteří potom tu společnost řídí, se s tím vypořádat. Dneska to probíhá tak, že tyto činnosti realizujeme s těmi vybranými skupinami. Ta inovace, kterou navrhujeme, by mohla fungovat následovně. Česká rada dětí a mládeže shromažďuje podněty a připravuje pro následné konzultace. Tím podnětem může být například návrh nového zákona, úplně když si to zjednodušíme, může to být právě zavedení té věkové hranice pro přístup na sociální sítě. To znamená, identifikujeme nějaký problém, ten problém k nám může přijít od kohokoliv. Můžeme se to dozvědět ze stránek vlády, můžeme se to dozvědět ze sněmovny, můžeme se to ale dozvědět i od těch dětí, kterých se to týká. Proto, abychom tu informaci mohli předat dál, tu informaci musíme zpracovat úměrně věkové formě toho příjemce. Musíme ji nějak srozumitelně popsat, a co je nejtěžší, ten popis musí být, pokud možno, variantní nebo nezávislý. Neměl by z toho být znám ten náš názor, pokud nějaký

máme. Měli bychom se od toho oprostít. Dále musíme pracovat s těmi, kdo tu informaci dětem dopraví. V tom našem návrhu jsou to učitelé občanské nauky. Samozřejmě, jsme si plně vědomi těch rizik, které tento postup přináší, a i o těch tam budu mluvit, ale při současných debatách o podpoře občanského vzdělávání v naší zemi nám to přijde jako relevantní s tou myšlenkou vystoupit teď a podrobit ji další diskusi, ať už tady na konferenci nebo přímo s učiteli. To znamená, udržujeme jakýsi panel aktivních učitelů a jakýsi panel analytiků, kteří zpracovávají ty informace, přizpůsobují je věku. Zároveň zpracovávají jakési metodické listy, jako nabídku pro ty učitele, jakým způsobem ty informace zjišťovat nebo jak o tématu s dětmi komunikovat. Pak přijde nějaký termín zpětného vložení do systému těch zjištěných informací, jejich souhrn, vytvoření jakéhosi společného názoru, potom musí nastat nějaká zpětná vazba k těm, kdo tu informaci zaslali, to znamená, ti učitelé musí být informováni, jaký byl ten většinový názor, pokud bude. A pak je naší povinností předat tento názor těm, kdo rozhodují. Čili ať už to budou vládní úředníci, ať už to budou politici, ať už to budou ti, co jsou zodpovědní za přípravu třeba nějaké normy do budoucna nebo její implementaci. Jaká ten systém přináší rizika? Určitě, to, že na to nebudeme mít ty experty na straně České rady dětí a mládeže. Ten náš tým je poměrně útlý. Nicméně, věříme zase ve spolupráci se stážisty, například studenty politologie nebo studenty těch daných oborů, kterých se ta věc týká. Jsou to ostatně také mladí lidé, kteří často jsou aktivní a chtějí pomoci a pomáhají nám už i dnes. Takže věříme, že v tom systému těch dobrovolnických organizací, které jsou u nás sdruženy, jsme toto schopni, i za objemu těch finančních prostředků, které na to máme, že tuto aktivitu jsme schopni po odborné stránce i kapacitně zvládat. Můžeme narazit na neochotu učitelů se zapojit. Ale vzhledem k tomu, že se podílíme na přípravě státní koncepce občanského vzdělávání a potkáváme se tam se spoustou nadšených učitelů, tak věříme, že bychom i v jejich skupině dokázali najít ty, kteří by byli ochotni se třeba do takového pilotního projektu zapojit. Ale také můžeme narazit na velmi praktickou věc, že se to prostě do hodin občanské nauky nevejde. Že to penzum těch informací, které ty děti potřebují dneska získat, tam neposkytne prostor pro další aktivitu. Tady si myslím, že je důležité, abychom byli aktivní, snažíme se o to při revizi těch současných rámcových vzdělávacích programů, kdy probíhá velmi i napjatá diskuse o tom, co všechno děti budou muset, co nebudou muset, co je to důležité, co není důležité. Další otázka je, s jak širokým okruhem témat pracovat, aby vůbec se k tomu děti dokázaly vyjádřit, protože se setkáváme s názory, že ta dnešní společnost a ta problematika všeho je tak složitá, že tomu přece nerozumí ani dospělí, tak jak by tomu mohlo rozumět dítě. Jak by se k tomu mohlo vyjádřit? Ty navrhované okruhy jsou například ta kybernetická bezpečnost, která se dotýká, a bude se dotýkat dětí. Můžou to být ale i témata z oblasti vzdělávání. I děti se umí vyjadřovat k tématům školství na základní

nebo střední škole zcela běžně. Víme to z praxe toho Národního parlamentu dětí a mládeže nebo jiných dětských nebo studentských spolků. Je to překvapivé, ale dokáží se v nějaké intenci vyjádřit k tomu, jak by si přáli být vzdělávány, jaké hodnoty si váží na tom kolektivu ve třídě. Dokáží mít i nějaký názor na své učitele. Může to být oblast sociální. Mladí lidé často přichází do kontaktu s nějakými opatřeními, třeba podporující vstup na trh práce, což by třeba necílilo přímo na základní školu, ale na střední školu zcela jistě. Mohou to být třeba dopravní předpisy, protože děti jsou zcela jednoznačně účastníky dopravního provozu. Ale určitě bychom našli i další obory. Já vám děkuji za pozornost, berte toto, prosím, jako jakýsi výkop, jakousi úvahu k tomu, jak posílit právo dětí na to, zapojit se do dění kolem sebe, vzcně řečeno, do tvorby legislativního procesu. Budeme vám vděční za jakékoliv připomínky a korekce toho, co jsme tady měli možnost přednést. Díky.

Miroslav Antl:

I já vám oběma pánům z České rady dětí a mládeže děkuji za vaše přínosné vystoupení. Nyní předám slovo vedle mě sedícímu ústavnímu soudci, významnému ústavnímu soudci, doktoru Jaromíru Jirsovi. Prosím. Mikrofon a sál je váš, pane doktore.

Jaromír Jirsa:

Takže ještě jednou dobrý den, vážené dámy, vážení pánové. Já děkuji panu předsedovi za pozvání. Zahanben musím přiznat, že jsem tady snad poprvé od té doby, kdy mě Senát schvaloval před dvěma lety. Tak slibuji na tomto místě veřejně, že se to pokusím napravit. A začnu dneškem. Mám tu výhodu později vystupující, že mohu na něco reagovat. Takže já zareaguji na své předřečníky a budu se snažit povědět i pár slov na to, jak vidí ústavní soudce, tedy řadový ústavní soudce, záležitosti, týkající se kyberprostoru. Já vůbec nevím, jestli to není neslušné tady hovořit o takových věcech, v těchto, v této místnosti, a nezletilého dítěte, nebo dítěte vůbec. Samozřejmě, že i dítě má právo na osobní integritu, má právo na informační sebeurčení. To jsou všechno ústavní práva. Má právo na rodinný život, do kterého by nemělo být zasahováno. Na druhou stranu mají i rodiče velký díl odpovědnosti za to, jakým způsobem se bude jejich dítě vyvíjet. Tady a teď se dostávám už k reakcím. Zněla tady vznešená slova, která my musíme u Ústavního soudu hlídat každý den, je to velmi lítý boj, jako je svoboda, sebeurčení, možnost se veřejně vyjadřovat. Cynicky řečeno, ovšem na druhou stranu, jak říká klasik, každá svoboda končí tam, kde začíná svoboda někoho jiného, jednak, na druhou stranu, a teď bych nerad, aby to vyznělo nějak

nepatřičně, zdali se zejména ve spojení s tím kyberprostorem to slovo svoboda tak trochu nezneužívá nebo nednaužívá. Veřejnost je velmi háklivá na jakékoliv signály z justice. Mám tady poznamenán i jeden judikát, který se týká odpovědnosti provozovatele takového hodnotícího chatu na internetu, jakékoliv snahy soudů nějakým způsobem zasáhnout nebo regulovat ten veřejný kyberprostor. Nicméně když pozoruji své okolí, a mám to štěstí, že tedy teď soudím u Ústavního soudu, jednak mám dvě děti, které nedávno nabyly zletilosti, takže mohu hovořit, ať už jako soudce, dříve jsem soudil i věci péče o nezletilé děti, tak i rodič, dá se říct, že zkušený. Velmi úsměvné a zajímavé je, že moje manželka tedy byla poměrně striktní, pokud jde o takovou tu rodinnou regulaci internetu, že prostě telefon, chytrý telefon nepatří k jídlu, taková banální věc, už vůbec ne k nedělnímu obědu. Zajímavé je, že ten můj tříadvacetiletý člen, sotva se osamostatňoval, odstěhoval, tak ztratil dohled své maminky, přijde prostě na nedělní oběd a vytáhne telefon a maminka hned zase zbystří a připomene mu tedy, jaká jsou pravidla užívání internetu, řekne mu, odlož si ho v předsíni a vypni to. Nejsem si jist, zda všichni rodiče to dělají. A teď už se dostávám tedy k té druhé stránce věci. Nejen ke svobodě, ale i odpovědnosti. Jsou mezi námi, jak jsem pochopil, i sociální pracovníci, advokáti, kteří se zabývají rodinnou problematikou, a jaksi možnosti Ústavního soudu, jak dohlížet na jednotlivé kauzy, které se budou týkat budoucnosti zcela nepochybně dětí a kyberprostoru, jsou velmi omezené, i když Ústavní soud České republiky má tu možnost přezkoumávat individuální akty, individuální rozhodnutí, zejména soudů, což není úplně běžná věc ve světě. Já se celkem těším nebo nevím, jestli to opět nevyzní nepatřičně, až jednoho dne nějaký opatrovnický soudce omezí rodičovskou odpovědnost například, rodiče, který zcela bezbřezě ponechá své dítě na pospas internetu, tak, aby dítě si vypěstovalo závislost, a dojde to tak daleko, že ten rodič prostě bude například potrestán, čímž budou omezena jeho rodičovská práva. Položme si otázku, co je horší, jestli dítě neprijde desetkrát za školní rok do školy a jde takzvaně za školu, případně si k tomu i zakouří marihuanu, nebo když jaksi sedí osm hodin denně tedy na internetu bez jakéhokoliv dozoru. Ti z nás, kdo mají děti, tak ví, že prostě je to do značné míry rodičovská pohodlnost, že ty děti jsou strašně náchylné jaksi na získávání toho vztahu k těm volně přístupným, všeobjímajícím prostředkům dnešním. Takže vzpomeňte si na mě, nastane nepochybně brzy doba, kdy i orgán sociálně právní pomoci dětem bude navrhopvat možná i taková předběžná opatření nebo ústavní výchovy nebo dohled minimálně, či snad omezení rodičovských práv, právě z toho důvodu, že rodiče jaksi nezodpovědně vykonávali svá rodičovská práva, svoji rodičovskou odpovědnost. Potom nepochybně bude tedy Ústavní soud se zabývat tou konkrétní kauzou. To je jedna taková drobná připomínka. My teď píšeme druhé vydání takové knížky, která se jmenuje Klíč k soudní síni. První vydání vyšlo v roce 2006. Nyní vychází druhé. Já

když to přepisují po sobě po těch deseti letech, tak si uvědomím, jak i to justiční, konzervativní, zapouzdřené prostředí se neuvěřitelným způsobem proměnilo, že máme datové schránky, že zatímco kdysi byla elektronická zpráva podání naprostou výjimkou, tak dnes se komunikuje elektronicky dálkově, insolvenční rejstřík je na internetu, veřejné rejstříky jsou na internetu, soudní rozhodnutí se sice anonymizují, ale jsou také na internetu, všechno je prostě na internetu. Ta době se neuvěřitelným způsobem posunula, řekl bych, že logicky, tak, jak se posunula, by to mělo klást větší nároky ne na svobody těch dětí, ale jaksí na tu druhou stranu mince, to znamená na odpovědný výkon rodičovské odpovědnosti. Třeba jsem konzervativně založený rodič, ale já to prostě tak vidím. To je můj osobní názor. Druhá věc je ta, že tady zazněla zmínka o úmluvě, o ochraně práv dětí. Samozřejmě, ta úmluva je nadnárodní předpis, kterým je vázána i Česká republika. Promítá se do listiny základních práv a svobod. Hovoří o nejlepším zájmu dítěte. Položme si hned v této souvislosti otázku, jestli je nejlepším zájmem dítěte, aby bez dozoru rodičů, kteří chtějí mít klid od něj, jako strávil osm hodin denně na internetu. Položme si i tu otázku názoru dítěte, což tady také zaznělo od mých předřečníků, padla tady zmínka o paragrafu 867 občanského zákoníku a o věkové hranici dvanácti let. To je sice pravda, ale to je jedna z velmi rozšířených pověr. To je prostě hmotně právní nějaká hranice dvanácti let, která hovoří o právním jednání dítěte. Že bychom se ho měli zeptat, jak vidí své právní jednání, které se ho týká. Nicméně, chtěl bych poukázat na jednu věc, že máme i paragraf 100 občanského soudního řádu, který se vztahuje ke konkrétním kauzám, k procesní stránce věci. A tam se nedočtete nic o nějakých dvanácti letech. Tam se prostě říká jenom to, že dítě, které je schopno vyjádřit nějaký svůj názor, tak tohoto dítěte by se měl soud zeptat, jak vidí věc, která se ho bytostně týká a probíhá zohlednění řízení před soudem. Protože to dítě je hlavním účastníkem řízení, ne ti rodiče, ale především dítě, které tam sice nesedí v lavici, sedí tam za ní kolizní opatrovník většinou a rodiče. Ale to dítě je hlavním účastníkem řízení. Teď jsme měli nedávno, dva měsíce zpátky to je, tuším, takovou zajímavou kauzu, kdy s ohledem na válku mezi rodiči to mělo skončit tak, že šestiletá holčička se měla po téměř dokončeném pololetí v první třídě, tam to bylo tak, že jeden z rodičů, nebudu říkat, jestli matka nebo otec, 31. srpna podal návrh na odklad docházky a ten druhý s tím nesouhlasil a tak dále. Holka začala chodit do školy a teď vlastně, jak šel čas, tak těmi různými předběžnými opatřeními se měla vrátit ta dívka vlastně už v půlce ledna z kolektivu třídy, na který byla zvyklá, kde prospívala, do mateřské školy zpátky. A soudy zcela pominuly názor té šestileté holčičky. Chci na tom jaksí ilustrovat, že nepochybně šestiletá holka, která chodí do první třídy, je jaksí schopna se vyjádřit, jestli chce zůstat v první třídě, nebo se vrátit do mateřské školy. Musí se to samozřejmě udělat nějakým citlivým způsobem, pokud možno, mimo jednací síň a tak dále. Takže

ano, Ústavní soud je na to velmi háklivý, měl by se zjišťovat názor nezletilého dítěte v kauzách, které se jej týkají. Nyní tedy k tomu, jak Ústavní soud, nebo v jaké souvislosti vlastně se může Ústavní soud dostat do problematiky práva dítěte a kyberprostoru. Především je to aplikace článku 10 listiny základních práv a svobod, ve kterém je zakotveno právo na soukromí a právo na informační sebeurčení. To znamená, že i dítě, nejenom každý člověk, i nezletilé dítě, má právo na ochranu před nedovoleným shromažďováním údajů o něm, když to budu, když to zjednoduším a budu to parafrázovat. Máme i článek 32 listiny základních práv a svobod, který zase říká, že dítě má právo na nerušený rodinný život, opět to berte jako parafrázi. To jsou všechno ústavní práva, která se mohou dotknout na jedné straně rodičů, na druhé straně dítěte, případně i těch dnešních technických vymožeností. Takže Ústavní soud má sice omezenou, ale má možnost, aby v budoucnu do podobných kauz zasáhl. Tím spíše, což mi pan kolega Ptáček potvrdí za okamžik, nemáme přípustné dovolání ve věcech péče o nezletilé, takže Ústavní soud vlastně v řadě případů hned ve třetí instanci, i když on není běžným soudem, řeší věci péče o nezletilé. Máme i rovinu, která na tyto dva články bezprostředně navazuje, v rovině podústavní. Máme paragraf 86 občanského zákoníku, který říká, že jakékoliv projevy osobní povahy, a vezměme si, jak snadno se může projev nějaké osobní povahy ocitnout ve veřejném prostoru, má právo na to, aby tyto projevy, obrazové či zvukové záznamy, byly použity pouze s jeho svolením. Teď taková malá odbočka. Řada z nás je tady praktiků z této oblasti. A když jsem soudil už před deseti lety, to byly takové ty pěkné věci, péče o nezletilé, tak už tehdy bývalo zvykem rodičů předkládat soudu výpisy SMS zpráv, různé tajné záznamy, zvukové tehdy, a teď si vezměme, že už každý má chytrý telefon a každý si může kohokoliv natočit tajně, a nutili vlastně soud, aby jakoby v zájmu nezletilého dítěte, ono to bylo spíše jaksi projevem křivdy a přesvědčování soudu o tom, že ten druhý jako partner nebo rodič za nic nestojí, nutí soud, aby těmito záznamy, které se bytostně týkají nezletilého dítěte, byl proveden důkaz. A položme si otázku, je to důkaz zákonný vůbec, pokud se takový důkaz provede? Článek 90 ústavy říká, že soudy zákonným způsobem mají nalézt spravedlnost. A nevím, jaká je momentálně praxe. Ty prostředky se vyvinuly, jsou čím dál tím lepší, pohodlnější. Do jaké míry reagují tedy nalézací soudy, zejména na to, když se někdo zvedne tam v lavici a řekne, tady se žádný důkaz záznamem provádět nebude, to se prostě týká nezletilého dítěte, je na něm projev osobní povahy. Zeptal se jej někdo, zeptal se někdo toho zaznamenaného rodiče, soude, vypořádej se s tím, jestli to už není jaksi přes čáru, takovýto důkaz. Zajímalo by mě, jaká by byla reakce tedy toho konkrétního opatrovního soudce v této situaci. Je třeba se zamýšlet nad tím, jestli i to soudní řízení, pro které to platí, jak bychom, tam jsou sice jakési zákonné výluky z této licence, ale i na to tyto projevy osobní povahy se zásadně vztahuje souhlas zaznamenaného. Vzpomínám si taky na jednoho tatínka, který

se zvedl, a to tedy nebyla přímo moje kauza, ten si přinesl videokameru do jednačky v té opatrovnické věci, zeptal se předsedy senátu. Pane předsedo, já si natočím svoji bývalou manželku, s vaším svolením, abych to mohl pouštět ještě vnoučatům, jak ta paní lže. Prostě teď tam nastala taková situace, jestli povolit záznam či nikoliv. Ale to je taková humorná odbočka. Dopadlo to naštěstí tak, že pořizování obrazových záznamů z jednací síně se váže na souhlas předsedy, na rozdíl od těch záznamů zvukových, které jsou v zásadě bez jeho svolení. V této souvislosti bych možná mohl zmínit i zajímavý nálezn II, ÚS 1774/14, to je taková věc, která se týká problematiky záznamů, kdy se Ústavní soud vyjadřoval k tomu, jak je to s použitelností vlastně těch tajných záznamů. To byl zvukový záznam, bylo to sice v nějakém pracovně právním sporu, ale ono je to celkem jedno. A v tomto nálezu se řeklo, že jakmile si tedy zaměstnanec tajně zaznamenává svého zaměstnavatele a netýká se to jeho projevu, jeho osobní povahy, ale primárně pracovně právního vztahu, tak je takový důkaz použitelný. Ale to už jsme jaksí u toho výkladu, co je to projev osobní povahy a tak dále, které důkazy jsou použitelné a které nikoliv. Bavit jsem se o té rovině ústavně právní, to znamená zejména článek 10, článek 32 listiny základních práv a svobod, ochrana soukromí, ochrana osobnosti, ochrana pokojného rodinného života nezletilého dítěte, do kterého může být zasaženo prostředky, a tím, že se to dítě neřízeně zejména tedy ocitne v nějakém kyberprostoru. Pokud jsou mezi námi vyučující, tak nepochybně každá paní učitelka by mohla vyprávět, jak snadno a často tedy v nějaké třídě nastanou projevy takové té kyberšikany. Já sám jsem to zažil na třídních schůzkách. Ty následky kyberšikany jsou prostě katastrofální a vedou k různým poškozováním, sebevraždám dětí. I to jsou jaksí projevy té dnešní kybernetické, hypermoderní a sdílené doby. Chtěl bych opět v této souvislosti poukázat i na to, co možná bude Ústavní soud svého času přezkoumávat, a to na to, že zákonodárce se moudře snaží na projevy kyberšikany, konkrétně slídění, stalkingu, toho nadměrného užívání, zareagovat v zákonu o zvláštních řízeních soudních, kterými se řídí tedy věci péče o nezletilé děti, v němž najdeme ustanovení paragrafu 405, kde se říká, že tedy soud může nařídít někomu jinému, aby se zdržel nežádoucího sledování a obtěžování navrhovatele jakýmkoliv způsobem. Ale to jsme spíše v situaci, kdy jaksí víme, kdo je tím odpůrcem, že to je ten zhrzený milenec, který slídí tedy po své bývalé partnerce, nebo bývalý manžel nebo nějaký rodič nebo spolužák. V řadě případů, a budou tady i policisté, jak jsem pochopil, po mně, tak ten původce toho útoku je velmi obtížně dohledatelný. Je otázkou, nejsem odborník, to možná tady pan doktor Antl by mohl vyprávět, do jaké míry je to pohodlnost jaksí policejních orgánů nebo skutečně nemožnost vypátrat toho původce útoku. Možná je to něco mezi, jako vždycky. Protože si pamatuji, jak u holky ve třídě najednou se objevil na internetu nějaký pamflet, že ten a ten a ten kšeftuje s tvrdými drogami nebo něco takového. A teď se to řešilo. Podávalo se

trestní oznámení, aby se to odložilo, protože se řeklo, že jaksi nelze nikoho vypátrat. Takže to rychlé předběžné opatření v paragrafu 405 zákona o zvláštních řízeních soudních se nejčastěji týká domácího násilníka, jeho vycházení z obydlí. Týká se tedy i slídění a nadměrného obtěžování je prostřednictvím internetu, případně tedy se může dotknout i nezletilého dítěte. Samozřejmě, že i dítě, je-li tedy postiženo nějakým ověřitelným, zjistitelným útokem v kyberprostoru, má možnost podat žalobu na odčinění újmy, i materiální, za zásah do své osobnosti, do svého soukromí. Ale opět jsme u takové situace, kdy známe tedy původce toho, kdo se útoku dopouštěl, ne vždy to je tak, a spíše jaksi se opět vrátíme obloukem k tomu, co jsem říkal na začátku, to znamená k nějakému odpovědnému výkonu rodičovských práv. Slíbil jsem vám jeden takový zajímavý judikát ještě jeden, týkající se provozovatele internetového chatu, to byly webové stránky, kde občané hodnotili činnost různých firem, konkrétně to byla v tomto případě realitní kancelář, o které se vyjadřovali velmi neslušně a nezdvořile. Vrchní soud v Praze jaksi potvrdil rozhodnutí nebo částečně potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně, když řekl, že tedy i provozovatel internetového chatu má odpovědnost za to, jaká je náplň těch hodnotících úsudků na internetu, že není nic proti svobodě internetu, když tedy takovýto provozovatel, který nepochybně to dělá z komerčních nějakých důvodů, vytrídí ty příspěvky od vulgárních výrazů a takových výrazů, které se netýkají čistě činnosti toho konkrétního podnikatele. Kdybyste viděli, jaká byla reakce, prostě to byla přirovnání k cenzorům nejhoršího kalibru, jak se na internetu objevilo. Kdyby vás to zajímalo, tak je to rozsudek Vrchního soudu 3 Cmo 197/2010. Takže máme-li nějakou odpovědnost provozovatele internetu, která vyplývá i ze zvláštního zákona, nepochybně máme i odpovědnost rodiče za to, jakým způsobem jeho dítě nakládá s těmi dnešními kyberprostředky. Své vystoupení bych zakončil tím, že já to skutečně... Internet je nádherná věc, nepochybně, zaznělo tady to procento, co všechno dneska, jaké procento jsou vlastně ty fake news nebo ty lživé zprávy, tak mě až z toho zamrazilo. Ale ta doba se bude prostě vyvíjet a bude se vyvíjet nepochybně k tomu, že každý je odpovědný za své chování, rodič je odpovědný za to, jakým způsobem jeho dítě nakládá s těmito prostředky. Nepochybně i Ústavní soud bude v budoucnu řešit, jestli ještě ta přílišná benevolence a nezodpovědnost, to nemá nic se svobodou společného podle mého názoru, když navážu na předřečníky, už není za hranicí toho, co je prostě právo dítěte na to, aby se vyvíjelo zdravě, aby se vyvíjelo bez nějakých závislostí vypěstovaných od třech let. Mě vždycky dojíhá, jak se ty maminky chlubí tím, vidíš, on Pepíček už ve třech letech umí vzít počítač do ruky, a jak je šikovný. Ty děti jsou strašně učenlivé a jde to neověřitelným fofrem. Může to vést tedy do nějakých takových neblahých konců, takže bych nerad tady přivolával nějaké čerty, ale Ústavní soud nepochybně bude se k této problematice v budoucnu vyjadřovat, protože jinak, kromě toho, že

bude moct přezkoumávat v plénu, což je zcela výjimečná záležitost, kromě toho individuálního přezkumu, i některé normativní akty, které se budou týkat jaksi práva na shromažďování informací, budou se týkat internetu, případně nějaké cenzury nedovolené či dovolené a tak dále. Takže já jsem vyčerpал svých třicet minut. Doufám, že jsem nevyčerpал příliš vás. Doufám, že jsem vás občerstvil nějakými postřehy z praxe, kterou jsem zaplatřpánbůh snad ještě nezapomněl úplně. Ústavní soud zatím ještě nejudikoval, ale nepochybně judikovat bude, protože je to fenomén dnešní doby, kyberprostor, i ve spojení s nezletilým dítětem. Já vám děkuji za pozornost a vracím slovo panu předsedajícimu. Děkuji.

Miroslav Antl:

Já vám moc děkuji, myslím za nás za všechny, vaše ctihodnosti, zejména za to, co jste řekl v závěru, protože k tomu lze pak dodat i připomenout trestní odpovědnost právě za to, když někdo nepečuje o zdraví a zdravý vývoj svého dítěte. Jinak, já vždycky dodávám ještě to, že se snižuje věk, kdy děti přistupují k sociálním sítím, tak, jak to kdysi bylo se snižováním věku ve sportu, ale rázem se zapomíná na sport a děti se spíše chlubí počtem svých účtů na sociálních sítích než svými sportovními výkony. A to je potřeba připomínat neustále. Nyní vítám i pana doktora Igora Němce, prosím o jeho vystoupení v programu, to znamená rodiče, děti a GDPR. Prosím, pane doktore.

Igor Němec:

Dobré dopoledne, dámy a pánové. Můj úkol je trochu vás seznámit s tou problematikou, která je hitem sezóny, a to je GDPR. Bude to takový minikurs, a protože se také týká práva dětí a často řady věcí, o kterých tady hovořil můj předřečník, tak tyto záležitosti trochu zkrátím. Já bych prosil další slide. Nebo to mohu posunovat takto? Dobře. Tak ochrana soukromí, o tom jsme už slyšeli, to je kulturně historický fenomén Evropy. My se dnes nebudeme bavit, a seminář není určen k tomu, aby byl filozofickým seminářem o ochraně soukromí, ale ve smyslu informačním. Soukromí samozřejmě se vyskytuje v řadě zákonů o ústavě. Už předřečník hovořil o trestním zákonu také. Je zajímavé, že málokdo zapomíná, že existuje trestní čin neoprávněné nakládání s osobními údaji, což je trestný čin, který skutečně platí, často byl už pravomocně udělen. Většinou se jednalo o to, že policisté vynesli nějaké osobní údaje z databází. Nicméně, asi před deseti lety tady existovala taková mylná myšlenka, že každý má právo na to se dozvědět, jaký veřejný pracovník, jaký bere plat učitel, jaký doktor má plat, protože je placen ze státního

rozpočtu. A když se mě, ti, kteří měli tuto informaci vydat, ptali, jestli ji mají vydat nebo ne, tak jsem říkal, když ji nevydáte, tak tazatel nebo dotazovatel toto může dát k soudu a soud maximálně rozhodne, že to musíte vydat, což se často stalo. Ale pokud ji vydáte, tak se můžete dopustit neoprávněného trestu, neoprávněného nakládání s osobními údaji. Občanský zákoník, o tom tady také bylo hovořeno, to se týká zejména fotografií. Existuje taková fáma, když si dneska pustíme sdělovací prostředky, že GDPR nejenom zakazuje fotky, fotky na internetu, že škola najednou musí stáhnout všechny fotografie svých dětí, protože jsou na internetu a na jejich webových stránkách bez jejich souhlasu, tak to nezavedlo GDPR, které to samozřejmě jenom potvrzuje, ale už dávno občanský zákoník, a platí to poměrně dávno, že fotografie lze zveřejňovat v podstatě jenom se souhlasem, nebo, jak říkal předřečník, pokud zákon nestanoví jinak. Tak, přeci jenom nemůžu opomenout tento snímek, který hovoří o historii ochrany osobních údajů. Já jsem řekl na začátku, že ochrana osobních údajů a soukromí je vlastně kulturně historickým fenoménem Evropy a vlastně jenom Evropy. Jako první odsek, to je taková spíš perlička, zajímavost, že už v roce 1776 ve Švédsku schválili předpis, který se zabýval ochranou soukromí, ale to pro nás není tak důležité. Ale je důležité to, že v roce 1950 Rada Evropy, nepletme si to s Evropskou radou, Rada Evropy, což je orgán, který sdružuje nejenom státy Evropské unie, ale také například Rusko a jiné státy, přijala Úmluvu o ochraně lidských práv, která se týká ochrany osobních údajů. Zde stanovila principy, kterými se řídí potom všechny předpisy, které v Evropě kdy byly přijaty. Na základě těchto předpisů, první, kdo jiný, než Němci začali přijímat zákony, v roce 95 Evropská unie přijala směrnici na ochranu osobních údajů. Dámy a pánové, kladu důraz na to slovo směrnice, protože to je předpis, který se musí nebo má implementovat do zákonů jednotlivých států Evropské unie. Implementovat. U nás se to tak stalo v roce 2000, kdy byl schválen zákon na ochranu osobních údajů č. 101, také vznikl Úřad pro ochranu osobních údajů. A teď tu máme rok 2018, máme tady GDPR. GDPR je nařízení. Rozdíl mezi směrnicí a nařízením je velký. Bohužel často redaktorům v televizi, ani často poslancům se nepodaří pojmenovat tento předpis správně. Ale směrnice je předpis, který je jakýmsi doporučením a má se implementovat, kdežto nařízení je zákon. Zákon, který nelze změnit, takže takové ty věty, že čekáme na něco, žádáme výjimky, jestli takové to, které slyšíme ve sdělovacích prostředcích, neplatí. Je to zákon a žádný předpis k tomu se nemusí přijmout. Může, ovšem, GDPR hovoří, že může, že každý stát si může přijmout předpis, který může změnit jenom některé drobnosti, a o těch si taky povíme, protože ty se zrovna týkají také dětí. Jenom taková soukromá připomínka. Proč ta historie vypadá takto? Já jsem přesvědčen, protože se kolem ochrany osobních údajů pohybují poměrně patnáct let, celou dobu Evropská unie válčí s dvěma subjekty. Je to Facebook a Google. A když se schválila směrnice, tak v té směrnici bylo napsáno, že

každý, kdo zpracovává na území Evropské unie osobní data, tak si musí zřídit v jednom ze států provozovnu, a ta provozovna bude podléhat zákonu na ochranu osobních údajů té země. Ne jenom z daňových zákonů, ne náhodou se Google i Facebook zaregistrovaly v Irsku. A jak jsme zjistili, když před deseti lety rakouští studenti žádali a podali stížnost, že Facebook sbírá neoprávněně osobní údaje v rozporu se zákony, tak podali stížnost do Irska. Myslím si, že dodnes nedostali odpověď, protože ten úřad tam v podstatě neexistoval a ta implementace proběhla prazvláštním způsobem. A proto si myslím, že v roce 2016 v Bruselu došla trpělivost a řeklo se, ne, tak žádná směrnice a bude platit nařízení, které bude platit ve všech státech Evropské unie. Tak, GDPR, čili znovu opakují, je to nařízení, které platí, není třeba na něj aplikovat žádný zákon. A trochu naznačím v rámci té své krátké prezentace, že ten, kdo psal GDPR, hodně myslel právě na ty dva subjekty, Google a Facebook. První signál, který zde vidíme, je ta astronomická pokuta, která tam hrozí. Proto taky takový humbuk. Všichni o tom GDPR hovoří. Dvacet milionů euro při porušení GDPR nebo čtyři procenta celosvětového obrátu. Jako by ten, kdo to psal, tak opravdu myslel na ten Google, ale trochu zapomněl, že to taky bude platit pro obvodní lékařku na Prahu 4. Takže jednotné pro celou Evropu a přímo aplikovatelné. Tak, jak jsem řekl, každý stát si může v některých případech přijmout nějaké změny. Čili takové ty věty, které slyšíme ve sdělovacích prostředcích, že Česká republika ještě nic nepřijala, nepřijala ten zákon, adaptační zákon, leží v Poslanecké sněmovně, tak v podstatě, když nebude přijat, nic se neděje, protože zákon platí. To GDPR říká například jednu věc, kde se dají věci jednotlivými státy změnit. A to je zrovna věc, která se týká dětí. GDPR uvádí, že dítě, které se pohybuje, pozor v informační společnosti, čili využívá služeb informační společnosti, je dítětem do šestnácti let. A každý stát si tento věk může změnit. Co se stalo v České republice? Ministerstvo vnitra navrhlo třináct let do vlády, z vlády vyšel návrh na patnáct let, teď leží v Poslanecké sněmovně návrh, že dítě bude dítětem v informační společnosti do patnácti let. Protože to je ovšem návrh, projednávají to poslanci, tomu, kdo je dítě, rozumí každý, takže se to ještě může změnit. Další věc, taková drobnost, abyste viděli, že se to týká jenom drobností, co ten adaptační zákon může změnit. Například, že řekne, co to jsou veřejné objekty. My to už v podstatě tušíme a víme, je to z jiných zákonů, ale ten zákon to explicitně vyjmenuje. V každém případě, když tady sedíme, je to škola. Škola je orgán veřejné moci, takže musí splňovat řadu podmínek, které ostatní nemusí, jako je pověřenec. Ale to sem teď nepřísluší. Já když hovořím o GDPR a říkám, když všechno zapomenete a nechcete o tom nic vědět, tak abyste pochopili, o čem GDPR je, tak je to o těchto třech slovech. Účel, zákonnost a doložit, že zpracovávat osobní údaje jde jenom za konkrétním účelem zákonným, a to musíme, a to je novinka, umět doložit, že to děláme v souladu s GDPR. GDPR také zavádí některé pojmy, které si myslíme asi, že důvěrně známe. Jedno je

pojmem, co to je zpracování osobních údajů. Zpracování osobních údajů je jakékoliv nakládání s osobními údaji, včetně jenom uložení, i uložení je zpracování osobních údajů. A co to je osobní údaj? To někdy bývá problém. Zúčastnil jsem se řady odborných diskusí na téma ochrany osobních údajů, často to končilo diskusí, co to vlastně ten osobní údaj je. Jeden příklad. Jsme mezi dětmi, náš úřad šetřil jednu kauzu, že v jedné škole si pozvali agenturu, která zjišťovala sexuální chování v rodinách a vztah k drogám. Rozdala dětem anonymní dotazník, který děti vyplňovaly, skutečně byl anonymní, takže neměl žádnou ochranu. Dětičky to vyplnily a ten dotazník byl anonymní jenom do momentu, kdy si paní učitelka všimla, že jedna holčička vyplnila do kategorie povolání otce "starosta". V tu chvíli se samozřejmě stal dotazník pikantním, začal po celé škole kolovat, přišla stížnost na úřad a dostali pokutu. Tím jenom chci říct, že to s tím osobním údajem není jednoduché, protože osobní údaj je to, na základě čeho můžeme někoho identifikovat, takže já když rozdávám testy mezi své posluchače a mám tam otázku povolání otce, jestli je osobní údaj, odpověď ano, ne, jak, kdy, tak odpověď je jak, kdy. Čili účel, zákonnost a doložit. A teď tyto údaje, a toto je, prosím vás, ještě důležité. Tyto údaje lze zpracovávat jenom zákonným způsobem, GDPR říká, co to je. Se souhlasem nebo na základě plnění smlouvy, nebo na základě právní povinnosti, to jest zákona. Je velký nešvar současnosti, že někdo si myslí, že když zpracovává osobní údaje a opřede to různými souhlasy, že tím učinil zadost ochraně osobních údajů. GDPR přináší něco jiného a říká, že naopak souhlasy mohou způsobit řadu problémů a přitom nejsou potřeba. Většina funguje na základě smlouvy nebo na základě zákona. Typické chybné chování je třeba e-shopů. Každý si to může zkontrolovat. E-shopy zpracovávaly osobní údaje na základě smlouvy. Každý tam má řadu souhlasů. Souhlas je namísto jenom tehdy, když se vás ptá, jestli chcete marketing. Škola, a pozor, to je zajímavý příklad práce s dětmi. Paradoxně škola má těch souhlasů, s čím jsem se setkal, asi potřebuje, nejvíc, protože její úkol je potřeba vzdělávat, to je její úkol, to je všechno na základě smlouvy nebo respektive zákona, ale dělá řadu aktivit, kde ty souhlasy budou potřebovat. A to si povíme. Všimněte si ještě, že existuje čtvrtý důvod, kdy mohu zpracovávat osobní údaje, když chráním oprávněný zájem, svůj oprávněný zájem, pokud se to ovšem netýká moc dítěte. Co je oprávněný zájem? Typický oprávněný zájem je kamerový systém. Oprávněný zájem, ochrana majetku a bezpečnosti, ano, mohu si zavést kamerový systém, abych si chránil majetek a bezpečnost. Je to, všimněte si, není tam ani souhlas těch, které to snímá, ani to není na základě smlouvy, ani to není na základě zákona. Chráním oprávněný zájem. Pokud se to ovšem netýká dětí, vás upozorňuji, hitem sezony asi před deseti lety bylo zavádět kamerové systémy do škol, často byl ten důvod uváděn - zabránění šikaně. Tak na to, prosím, zapomenout. Nelze. Na oprávněné zájmy mají děti speciální ochranu. Tak, teď se dostanu ještě k těm jednotlivým věcem. Souhlas, řekl

jsem, že souhlas může působit komplikace. Souhlas musí být svobodný, konkrétní, informovaný a jednoznačný projev vůle. Kdy je svobodný? Tak já například říkám, že v zaměstnání může být těžko svobodný. Konkrétní, v řadě případů najdeme, souhlasím se zpracováním osobních údajů podle zákona 101 nebo podle GDPR, to není konkrétní souhlas. Informovaný, a to je ten jeden z problémů souhlasů, informovaný, GDPR říká, jak má vypadat informovaný souhlas, které informace ten, který ho uděluje, musí dostat. K tomu si právě něco řekneme, řekneme na příkladech, protože školy to chtějí vědět. A jednoznačný projev vůle. Tak, jak jsem řekl, GDPR hovoří o souhlasu v informační společnosti. To je jeden ze signálů, kdy vlastně ten, kdo to psal, zase myslel na Google nebo Facebook, protože to je typický příklad informačních společností, kdy děti využívají služeb informační společnosti. Může to být ovšem i systém důmyslný třeba ve škole, který mají, kde se děti přihlašují a používají nějaké aplikace. A tam jsme si řekli, že v tuto chvíli v rámci adaptačního zákona v Poslanecké sněmovně se věk ustálil do patnácti let. Čili do patnácti let dětem musí dát souhlas zákonný zástupce, k pohybu na těchto sítích. A dokonce ten, kdo ten souhlas získá, tak musí ověřit, že to skutečně je zákonný zástupce, to říká GDPR. Já si to v praxi u Googlu a Facebooku nedovedu moc představit. Víím, jak to dělá Facebook, ale protože děti jsou chytré, jak jsme slyšeli, tak ty to lehce obejdou. Čili, zdůrazňuji, v informační společnosti, o tom hovoří jenom GDPR. Je to taky jeden z těch signálů, že ten, kdo to psal, myslel na ten Google. Ale jinak, souhlas, tam máte v občanském zákoníku napsáno, kdy... Souhlas za děti, že děti jsou nezletilé do osmnácti let, čili za ně by měl dávat rodič souhlas. Ale pokud, jak je to tam napsáno, já to tady odsud nepřečtu, pokud je to přiměřeně k jeho schopnostem, tak to dítě může dát souhlas samo. Čili právní výklad je takový, že když Poslanecká sněmovna se usnese na těch patnácti letech, takže to je jakési vodítko, kdy dítě je schopné už samo uvažovat, že i na těch školách od patnácti let může dávat souhlas samo, protože na tom souhlasu je také nepříjemné to, že když vám dá zákonný zástupce souhlas, tak vy musíte sledovat skutečně ten věk toho dítěte, protože v momentě, kdy se stane dospělým, tak se ta věc musí přesouhlasit. Čili k normálnímu souhlasu osmnáct let, nebo zletilost, ale vodítko je patnáct. Tak, kdy je třeba souhlasu? Tady vidíte, tady máme vyjmenované činnosti, které škola dělá, které nesouvisí přímo se vzděláváním, vždy při těchto příležitostech je potřeba dát souhlas. Čili když se děti účastní soutěží, olympiád, reprezentují školu, vystavují práce v galeriích... A samozřejmě, zveřejňují se jejich fotky. Fotky jako reklama na webových stránkách školy. Dámy a pánové, tady vidíte příklad, jak může vypadat souhlas. Je to souhlas, který já doporučuji, abyste si možná poznamenali, nebo najdete ho různě možná někde i na internetu na našich stránkách. Vypadá to celkem jednoduše, což je dobře, protože souhlas musí být transparentní, ale jsou tam některé údaje, které jsou povinné a trochu vypadají nenápadně. Po dobu, vždycky tam musí být,

po jakou dobu, a ta doba, to si můžete sami určit, s čím souhlasí, se zveřejněním fotografií nebo dítěte pořízených během akcí mateřské školy a kde, čili během jakých akcí, na čem, na webových stránkách. Pak může být podmínka, že nesouhlasíte s tím, aby tam bylo uvedeno třeba jméno toho žáka. Takto by měl vypadat souhlas. Jenom upozorňuji, že GDPR hovoří o informační povinnosti v článku 13, kterou by každý měl splnit. Tam jsou ještě některé body, které by ti lidé jako měli mít, ale to jsou zbývající body, jsou ty body, když si to přečtete, které budete mít, buď ve školních řádech, nebo taky na webových stránkách. Například o tom, že každý má právo kdykoliv souhlas odvolat. Podle toho se to taky pozná, kdy je souhlas namístě. Souhlas je špatně, když zjistíte, že když ten člověk ten souhlas odvolá, tak v tu ránu se vám zborší vzdělávací systém. Nemůže být ve škole. Pak je ten souhlas špatně, protože jeho zpracování osobních údajů je na základě zákona. GDPR totiž zavádí ještě jeden důležitý pojem, na který klade velký důraz, a to jsou údaje zvláštní kategorie. Údaje zvláštní kategorie, to jsou údaje o sexuálním chování, náboženském přesvědčení, politickém přesvědčení, členství v odborech, zdravotnická dokumentace, biometrické údaje. Škola je jeden z mála příkladů, které často toto zpracovává, aniž by to věděla. A zpracování takovýchto osobních údajů je důležité. Je povinnost mít při zpracování takovýchto údajů výslovný souhlas, to znamená, že ten, kdo ten souhlas dává, je upozorněn na to, že se jedná o údaje zvláštní kategorie. Například se zpracovávají údaje o poruchách učení, to jsou všechno údaje zvláštní kategorie. Ale stačí, když děti se přihlásí na oběd, dítě odmítá vepřové. Tak je výklad, že to už vlastně může vypovídat o náboženském přesvědčení, že to je údaj zvláštní kategorie, aby se takovýto údaj vedl, že není vepřové. Tak, jeden z požadavků GDPR na zpracování osobních údajů je transparentnost. Transparentnost. GDPR přímo hovoří o tom, co to transparentnost znamená, že máme používat jazykové prostředky toho, komu ty informace dáváme, což se týká zejména dětí, protože děti musí vědět, o jaké zpracování jejich osobních údajů jde. My jsme měli takový příklad, který je starý asi pět let, kdy jeden tazatel požádal jednoho operátora, aby mu vydal informaci, kam, kdy, kdo volal nebo kdo ne, ale kdy se volalo, odkud, z jeho mobilu. Jaké o něm zpracovává osobní údaje. Operátor mu to odmítl dát, on to dal k soudu a soud nařídil operátorovi, aby tu informaci vydal. Tak ten tu informaci vydal, ovšem udělal jednoduchou věc, že pořídil nějakou sjetinu ze svého systému. Takže když ten tazatel tu informaci dostal, tak vlastně vůbec nevěděl nic, protože tam byly, když to přeženu, jenom nuly a jedničky. Tak takhle ne. Transparentním způsobem, to znamená, musí z toho ten, kdo tu informaci dá, pochopit, o co skutečně jde. Jedno z práv, o kterém GDPR hovoří, o čemž také slyšíme ve sdělovacích prostředcích, je právo na výmaz. Právo být zapomenut. Dámy a pánové, kdo četl pozorně GDPR, tak zase z toho zjistí, že vidí, že ten, kdo to psal, myslel na Google, na Facebook, ale v praxi se nepoužije v podstatě, protože data, když

budu chtít vymazat data, tak buď účel pominul, to znamená, odvolal jsem souhlas, nebo účel pominul, a ten, kdo zpracovává moje osobní údaje, ta data měl už dávno smazat, nebo je naopak smazat nemůže, protože mu to nařizuje zákon. Takže právo na výmaz se v praxi neuplatní. Uplatní se ovšem tehdy, v rámci informační společnosti, a dost se uplatňuje. To znamená, když někdo bude chtít žádat třeba Google, aby vymazal nějaký příspěvek ve vyhledávači. Celé toto právo vzniklo v momentě, a to je asi tak osm let, kdy Google zavedl aplikaci Google Street View. Tehdy to byl velký boom. Lidé se bouřili, jak to, že mají na internetu najednou čísla svých aut, espézetky a obličejky, před jakým domem stojí a tak dále. A všimněte si, že to už Google změnil. Chodilo v té době, když já jsem byl předsedou Úřadu pro ochranu osobních údajů, tak chodilo z České republiky čtyřicet tisíc žádostí na Google o výmaz. Ročně. Tak, ale toto právě je obzvlášť důležité v případě, kdy subjekt údajů dal svůj souhlas v dětském věku. To znamená, když bude někdo chtít žádat o výmaz z Googlu a řekne, že ten souhlas dal v dětském věku, tak ten vůbec by neměl zkoumat, jestli je to oprávněné nebo ne, a učinit tak. Toto je už trošku navíc, je to taková zajímavost, platí to už dneska, že nikdo nesmí být předmětem žádného rozhodnutí založeného na automatizovaném zpracování. Co to znamená? Asi to všichni znáte, když si chcete pořídit úvěr, vyberete si banku, na internetu vyplníte formulář, odešlete ho bance, během tří vteřin se vám vrátí odpověď, že jste staří a máte malý příjem a že úvěr nedostanete. Tak takhle ne. Mezi tím musí být člověk, který to rozhodne. Pravděpodobně ten, kdo to psal, chtěl zakázat roboty. Tak, a teď jsme u toho třetího slova, čili jsme si řekli zpracování, původně byl účel, zákonný účel zpracování, a teď doložit. Odpovědnost správce se týká GDPR. To, že plníme zákon GDPR, nestačí, ale my musíme umět doložit, že jsme v souladu s GDPR. GDPR nabízí několik možností, jaké vypracovat dokumenty, abychom to tak učinili. Já půjdu odspodu. Jeden z dokumentů je možný, to jsou závazná podniková pravidla. To se týká firem, které jsou roztrženy po Evropě nebo po řadě států, takže si schválí závazná podniková pravidla, kde bude problematika ochrany osobních údajů již řešena v souladu s GDPR. Nebo kodex, kde by se měly kodexy věnovat přímo dětem, třeba ve sportovních svazech. Čili sportovní svaz si schválí kodex, kde také upraví ochranu osobních údajů. Oba dva tyto dokumenty, ale pozor, jsou komplikované v tom, že musí vznikat za úzké součinnosti Úřadu pro ochranu osobních údajů. Třetí dokument je osvědčení, to je jediný certifikát, o kterém GDPR hovoří, ale v tuto chvíli ještě nelze získat, protože Úřad pro ochranu osobních údajů diskutuje s Bruslem o pravidlech, jak vybrat a určit firmy, akreditovat firmy, které toto osvědčení budou udělovat. V tuto chvíli to tedy neexistuje, nelze. A posouzení vlivu. Dámy a pánové, posouzení vlivu, to je posouzení dopadu, je to něco jako EIA v životním prostředí. Když stavíte dům, tak musíte mít EIA, jaké to má dopady na životní prostředí, tak posouzení vlivu, když zavádíte novou

technologii, tak byste měli mít PIU, Privacy Impact Assessment, která říká, jaký to má dopad do soukromí. To zavedené opatření. Evropská unie vydala jakási doporučení, devět bodů, které říkají, kdy by se EIA měla vypracovávat. Jeden z těch bodů, a to je důležité, je, že pokud se zpracovávají osobní údaje zranitelných osob, což jsou zase děti, tak by se měla Privacy Impact Assessment vytvářet. GDPR říká, jak a co by ta Privacy Impact Assessment, ten dokument posouzení vlivu, měl obsahovat. Já jsem přesvědčen ovšem, že běžná škola, vy, co tady sedíte, tento dokument nebudete potřebovat, vytvářet. Ale co je nejdůležitější, je dokument "záznamy o činnostech zpracování". GDPR hovoří poměrně komplikovaně, kdo jak musí a nemusí zpracovávat záznam o činnostech zpracování. Já vám radím dobře, každý, kdo přijde domů a zpracovává osobní údaje, ať si zpracuje záznam o činnostech zpracování, protože je to jednoduchý dokument, je to pár bodů, vyplní se formulář, který dokládá souhlas s GDPR. A protože vy nějaký dokument mít musíte, tak je nejlepší mustr záznam o činnostech zpracování. Dneska existuje praxe a povinnost, že když někdo zpracovává osobní údaje, tak by se měl zaregistrovat na Úřadu pro ochranu osobních údajů. Registrační formulář ještě stále na internetu visí. Nicméně, tato povinnost padá a je nahrazena tímto dokumentem, že každý si zpracuje záznam o činnostech zpracování, strčí jej do šuplíku a nepošle ho na Úřad pro ochranu osobních údajů. A až přijde dozorový orgán, tak bude dokládat, že je v souladu, že splnil slovo doložit. Dámy a pánové, tím se dostáváme ke konci. Nemůžu končit jinak než těmi třemi slovy, účel, zákonnost, doložit. A kdybyste se rozešli a večer si vzpomněli na mě, že jsem tady přednášel, a vzpomněli si na tato tři slova, tak jste mi udělali radost. Děkuji vám za pozornost.

Miroslav Antl:

Ještě jednou děkuji, vážený pane doktore, na vaše vystoupení se skutečně zapomenout nedá, takže jste nás opět obohatil a já jsem rád, že jsme se viděli po letech. A nyní prosím pana předsedu senátu Nejvyššího soudu České republiky, pana doktora Lubomíra Ptáčka, Ph.D., o jeho vystoupení.

Lubomír Ptáček:

Ještě jednou dobrý den, dámy a pánové. Výhodou posledního přednášejícího dnešního dopoledního bloku je to, že může reagovat na příspěvky, které zazněly před ním, ovšem určitou nevýhodou bývá i současně to, že řadu svých poznámek, které měl připravené, musí opustit, aby vás nezahlcival duplicitami. Pokud přesto budu hovořit o týchž věcech, pak to není jenom z toho důvodu, že to mám takto

připravené, ale především z toho důvodu, že se jedná o zásadní věci, které je třeba podle mého soudu připomínat. Zejména v souvislosti se soudním rozhodováním. Tématem toho mého příspěvku je v podstatě ochrana práv dětí v soudním řízení obecně, zvláště tedy v určitém kyberprostoru. Ještě úvodem bych rád zvednul tu rukavici, kterou mi dal pan doktor Jirsa, když tedy hovořil o tom, jaký je rozdíl mezi našimi soudy, proč tu vlastně vystupuje druhý soudce. Doktor Jirsa jako soudce Ústavního soudu má tu nezpochybnitelnou výhodu, že kromě toho, že je celý život kariérním, profesním soudce, je i soudcem Ústavního soudu, který má přímou, bezprostřední zkušenost s rozhodováním Ústavního soudu, kdežto obecné soudy, na jejichž vrcholu stojí Nejvyšší soud, mají poměrně širší záběr rozhodovací činnosti než soud Ústavní. Soud Ústavní je především povolán k tomu, aby jednak posuzoval ústavnost normativních aktů, a, jak již bylo řečeno, v té individuální rovině se zabýval stížnostmi proti rozhodnutí soudu a dohlížel na to, zda v konkrétní rozhodovací činnosti obecních soudů nebyla porušena základní práva a svobody, garantovaná naším ústavním pořádkem. To ovšem neznamená, že by obecné soudy, kam patří okresní, krajské, Nejvyšší soud, vrchní soudy, nebyly povinny tyto zásady respektovat. Opak je pravdou. Někdy se říká, že obecné soudy rozhodují na základě takzvaného jednoduchého práva, což se svým způsobem překládá z německého einfaches Recht, a neznamená, že by to právo bylo jednoduché. Vy z vaší zkušenosti víte, že náš právní řád je poměrně komplikovaný, to takzvané hluché právo je ve své podstatě velmi složité. Ono je to z toho důvodu, že každý právní řád má určitou vnitřní dynamiku, vnitřní vývoj, který je přirozený, a kdy v souvislosti s tím, jak probíhají změny ve společnosti, samozřejmě ponechává to, co je nosné, pro další generace a opouští od toho, co už je překonané. Naše postavení je ovšem specifické v tom, že po roce 1989 došlo k zásadním společenským změnám a stali jsme se otevřenou společností. To se přímo promítá i do rozhodovací činnosti soudů, neboť dnešní soudce, soudce obecných soudů, si již nevystačí jenom s tím tradičním právním pořádkem, který jsme měli v podobě zákonů, vyhlášek a podobně, ale v rámci otevřenosti našeho právního prostředí musí současně znát a aplikovat mezinárodní úmluvy, kterými Česká republika, ať již přímo nebo jako nástupnický stát, je vázána, rovněž samozřejmě umět znát a aplikovat právo Evropské unie jako právo nadnárodní. Takže vidíte, že těch vstupů, které do té rozhodovací činnosti soudů vstupují, je celá řada. Má-li pak soudní rozhodnutí obecních soudů obstát i před Ústavním soudem, tak samozřejmě musí umět reagovat na výzvy, které před ním stojí, a musí, jak se tedy říká, že ústavní pořádek prozařuje celým právním řádem, být schopen doložit, že ty kautely, které na nás právní řád klade, jsou splněny. Postavení Nejvyššího soudu je ovšem trochu specifické v tom ohledu, že pokud rozhodujeme o dětech jako takových v rámci dovolání, tak ten náš prostor je poměrně omezený, pokud jde o samotné rodinné právo, kde je několik málo otázek, které podléhají

tomu běžnému přezkumu dovolacího soudu, jako jsou typické otázky určení rodičovství, osvojení a třetí otázky zbavení nebo omezení občanské zodpovědnosti, což je ovšem věc důležitá, jak se následně ještě ukáže, i z hlediska práv dětí v kyberprostoru. Kdežto ten okruh posuzování Ústavního soudu je daleko širší, samozřejmě, s tím určitým specifickým posuzování v souladnosti s ústavním pořádkem. To, o čem hovořím takto zeširoka, je v podstatě právní rámec, ve kterém se soudy pohybují. Již tu jednou zaznělo, že takovým klíčovým právním předpisem, který tedy jednak aplikuje Ústavní soud, ale i obecné soudy, je článek 10 listiny základních práv a svobod, který hovoří o tom, že každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého rodinného života. Podle odstavce třetího má rovněž každý právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě. Kromě naší vlastní listiny základních práv a svobod, jako tedy ústavního předpisu, ústavního zákona, samozřejmě jsme vázáni i jinými mezinárodními úmluvami o lidských právech, tam patří již ona zmiňovaná, zcela zásadní a klíčová Úmluva o právech dítěte. Odkaz na ni zazněl ve všech předcházejících příspěvcích, zejména tedy, pokud jde o ten kardinální princip, který se prolíná touto úmluvou, v jeho článku 3, a to je nejlepší zájem dítěte. Pokud se budete dívat do soudních rozhodnutí, která se týkají oblasti rodinného práva nebo práva osobnostního, kde vystupuje dítě, ať již do judikatury Ústavního nebo Nejvyššího soudu, pak si jistě všimnete, že ten pojem nejlepší zájem dítěte se táhne jako červená niť ve škole v rozhodovací činnosti. Jeho význam stoupl zásadně po 6. 2. 1991, kdy tato úmluva vstoupila v účinnost i pro Českou republiku, respektive jako nástupnický stát posléze. My jsme v jednom našem rozhodnutí, které tedy je kompaktní s rozhodnutími Ústavního soudu, se zabývali, jaký je vztah mezi článkem 3, tedy tím nejlepším zájmem dítěte, a tím, co zaznělo již v tom prvním příspěvku, tím participačním právem. Oním právem dítěte účastnit se soudního řízení, být seznámeno s tím, které věci jsou projednány, a je-li dítě schopné zformulovat svůj názor, aby tento názor byl vzat tedy v úvahu soudem, který rozhoduje. Vztah mezi nejlepším zájmem dítěte a participačním právem je takový, že nejlepší zájem dítěte představuje určitý cíl, jehož má být dosaženo, a tím prostředkem, jak se to má stát, je právě ono participační právo. Jinými slovy, není dost dobře možné u soudu hovořit o tom, že soud zjistil nejlepší zájem dítěte, jestliže se vůbec ani nepokusil ten názor dítěte zjistit, právě participačním právem. Ovšem ono participační právo nemůže být chápáno jako určitá povinnost, dítě není povinno sdělovat svůj názor na věc. To je jeho právo a soudy musí mu dát možnost toto právo efektivně v řízení využít. Současně také názor nesmí být zaměňován s přáním dítěte samotným. Onen nejlepší zájem dítěte pak se velice často v judikatuře obecních soudů, hovoříme o ochraně práv dítěte, objevuje jako jakýsi jazýček na vahách protichůdných zájmů, které proti sobě často stojí. Typicky v těch opatrovnických řízeních, v

řízení péče o práva dítěte, máte proti sobě zájem matky, zájem otce, zájem dítěte, zastoupeného kolizním opatrovníkem, a úmluva nám říká, že zjištěnému zájmu dítěte mají soudy přiznávat přední hledisko. Klade se důraz na ono zjištěnému zájmu, tedy prostřednictvím participačního práva dítěte, jeho účasti na soudním řízení, a onou předností. Je to tedy určité přední hledisko, a pokud má být vyvážené, tak se dá říci, že jakoby na lékárnických vahách se vyvažuje, ke kterému názoru se tedy přikloní. I v důsledku toho názoru dítěte, soudní rozhodnutí, tak by bylo dosaženo určitého stabilního a dlouhodobého řešení, což je pravá podstata toho soudního rozhodování, nikoli řešit spor mezi rodiči, ale upravit stabilním způsobem práva dítěte. Kromě těchto dvou klíčových ustanovení Úmluvy o právech dítěte jsou zde ještě další dvě ustanovení, v článku 13 a v článku 16, která pak mají svoji úlohu i v situacích, kdy máme co dočinění dítěte v kyberprostoru, jeho interakcích. Článek 13 říká, že dítě má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu, bez ohledu na hranice, ať ústně, písemně nebo tiskem, prostřednictvím umění nebo jakýmikoliv jinými prostředky, podle volby dítěte. Ovšem toto právo není nepodmíněné, neboť výkon tohoto práva může podléhat určitým omezením, avšak tato omezení budou pouze taková, jaké stanoví zákon, a jež jsou nutná. Vyžaduje se tedy výslovné zákonné zmocnění pro omezení svobody projevu dítěte a určitá nezbytnost takového omezení. Nepostačí tedy samotné zákonné zakotvení. Ty důvody, které jsou dále specifikovány, jsou dva. Jednak že výkon takového práva svobody projevu dítěte může být omezen k respektování práv nebo pověstí jiných. To je to, o čem hovořil pan doktor Jirsa. Svoboda jednoho končí tam, kde začíná svoboda druhého, a za b), k ochraně národní bezpečnosti nebo veřejného pořádku, veřejného zdraví nebo morálky. Poslední bod, morálka, i ten veřejný zájem, se nám pak objevuje, jak bude dále uvedeno, poměrně konkrétně na té národní úrovni. A konečně článek 16, který hovoří o tom, že žádné dítě nesmí být vystaveno svévolnému zasahování do svého soukromého života, rodiny, domova nebo korespondence, ani nezákonným útokům na svou čest a pověst. Dítě má právo na zákonnou ochranu proti takovým zásahům nebo útokům. Jestliže má dítě právo na zákonnou ochranu proti takovým útokům a zásahům, tak samozřejmě tomu musí odpovídat povinnost státu takovouto ochranu efektivně zajistit. Ve vztahu k článku 16 již máme jedno konkrétní rozhodnutí v judikatuře našeho soudu. Jak bude tedy posléze ještě odhaleno, do určitého způsobu to tedy reaguje na to, co v očekávání zde uvedl pan doktor Jirsa. Pokud zde hovoříme ještě v té oblasti určitých mezinárodních a nadnárodních předpisů, pak je třeba zmínit ještě jeden prostředek ochrany, a to je právo Evropské unie, které rovněž tedy počítá minimálně v Chartě základních práv Evropské unie s ochranou dětí. Ta ochrana je podobná, jako je u neevropské listiny základních práv a svobod, pokud se týká toho obsahového vymezení. Přistupuje ovšem jiný český soudce, aplikuje-li

právo ve vztahu k dítěti, aplikuje veškerý intrastátní právní řád. Pokud jde o práva a svobody, která jsou garantovaná v evropské listině a listině základních práv a svobod, pak samozřejmě v našem běžném, každodenním rozhodování takto postupujeme, ale ve vztahu k těm právům a základním svobodám, které jsou obsažené v této listině, což plyne z toho, že Česká republika k této úmluvě přistoupila zněním dodatkového protokolu 3, 5 a 8, nikoliv dodatkového protokolu číslo 14, který u některých evropských států a států Rady Evropy umožnil rozšířit tu ochranu i na jiná práva než garantovaná listinou. Takže ten okruh ochrany je širší. Naproti tomu aplikujeme-li práva Evropské unie, pak samozřejmě aplikujeme právo tam, kde máme evropský prvek, který se v právu Evropské unie uplatní. Nebudu zacházet jaksi do podrobností, pokud jde o obecné nařízení o ochraně osobních údajů, ono GDPR, protože k tomu jsme již vyslechli komplexní, vyčerpávající přednášku. Jenom z hlediska postupu soudu bych zmínil tolik, že je běžné pracovat s nařízeními na té úrovni, která zde byla zmíněna, tedy jako na základě bezprostředního, přímo závazného právního předpisu Evropské unie. A samozřejmě zásady, které evropské právo ovládají, je povinnost znát každého soudce. Ve vztahu k dětem se to týká zpravidla určení soudu, u kterého bude řízení probíhat, specifických pravidel, jestliže je dítě uneseno v rámci takzvaných civilních únosů do zahraničí. Ale je zde specifický požadavek na to, aby to právo Evropské unie bylo ve všech členských státech aplikováno stejným způsobem, což je poměrně silný požadavek, přihlédneme-li k tomu, že členské státy mají tradičně a historicky jinou právní kulturu, nicméně ten požadavek autonomního výkladu práv Evropské unie je pak dosahován tím způsobem, že nejedná-li se o objasněné věci soudním dvorem, nebo věci, které jsou zcela zjevné podle evropského práva, tak naše národní soudy mají povinnost předložit předběžnou otázku k soudnímu dvoru v Lucemburku. Což se může týkat samozřejmě i onoho GDPR, pokud nějaká takováto výkladová otázka do budoucnosti vyvstane. Když nyní sestoupíme níže a budeme se zaměřovat na ochrany, respektive prostředky právní ochrany podle našeho vnitrostátního práva, pak bych rád zmínil ustanovení občanského zákoníku jako obecného, základního, soukromoprávního předpisu, který nám od 1. ledna 2014 v podstatě úplným způsobem upravuje práva a postavení dětí. Asi víte, že bývalý zákon o rodině byl vtělen do občanského zákoníku. Došlo vlastně i k nárůstu kvantitativnímu, pokud jde o úpravu práv dětí a rodičů. Z bývalých 106 paragrafů jich dnes máme přes 350, které se zabývají otázkou práv dětí a rodičů, přičemž nebudu vám říkat všechny, jenom některé z nich zmíním. Například paragraf 855, odstavec 2, který říká, že účelem povinností a práv dítěti je zajištění morálního a hmotného prospěchu dítěte. Jinými slovy, to, co rodiče mají vykonávat ve vztahu k dítěti, má být vždycky činěno tak, aby byl dosažen morální a hmotný prospěch dětí, přičemž důležitý je i onen slovosled povinností a práv. My jsme dříve užívali ustálené spojení práva a povinností k dětem. Dneska se to obrací, říká se povinností a práva.

Není to změna pouze terminologická. Zákonodárce tím chtěl v podstatě vyjádřit, že vztah rodiče a dítěte se primárně vyznačuje odpovědností toho rodiče vůči dítěti, který má s určitou péčí, řekněme z oblasti jiného práva řádného hospodáře, dbát o to, aby dítě nedoznalo újmy a aby z něj tedy jaksi byl vychován člověk, který může být součástí společnosti, ideální člověk, který má samozřejmě kritické uvažování, byť tu vlastní náplň té výchovy samozřejmě musí dodávat rodiče, kteří jsou samozřejmě za něj také odpovědní. Není to ovšem tak, že by rodiče byli zcela bezbranní v tomto požadavku, který na ně zákon klade. Chce-li po nich na jedné straně, aby to dítě přivedli k tomu, aby jednou samo bylo dospělým člověkem a mohlo se plně zapojit do společnosti, například paragraf 857, odstavec 2, říká, že dokud se dítě nestane svéprávným, mají rodiče právo usměrňovat své dítě výchovnými opatřeními, jak to odpovídá jeho rozvíjejícím se schopnostem, včetně omezení sledujících ochranu morálky, zdraví a práv dítěte, jakož i práv jiných osob a veřejného pořádku. Dítě přitom je povinno se těmito opatřeními podřídit. Obecný požadavek, o kterém jsem již hovořil, ten nejlepší zájem dítěte, pak nabývá konkrétního jaksi vyjádření v paragrafu 875, který říká, že tuto povinnost vykonávají rodiče v souladu se zájmy dítěte. Dále jsou zde některá ustanovení informační povinnosti o tom, že rodiče mají povinnost seznámit děti s určitými zvláštnostmi, které se týkají jejich osoby, a zjistit jejich názor na to, že pokud například vybírají vzdělání, tak mají přihlídnout k tomu, jaké má dítě nadání a podobně. Pokud jde o samotnou ochranu, kterou právní řád přiznává dětem, tak bylo již řečeno, a je to třeba opět zopakovat, že dítě má zásadně stejné prostředky právní ochrany jako dospělý člověk. Ovšem jeho postavení je specifické v tom, že má zvýšenou ochranu oproti dospělým účastníkům soudního řízení. Samozřejmě, dítě v řízení zastupuje jeho zákonný zástupce, je-li zákonný zástupce, což jsou zpravidla rodiče, v kolizi, činí tak kolizní opatrovník jmenovaný soudem. To, proč my nemáme žádnou věkovou hranici, kde bychom řekli, že od dosažení této věkové hranice to dítě vždycky vykonává svá procesní práva a svá hmotná práva bez dalšího, ještě před dosažením věku osmnácti let, je z toho důvodu, že přihlížíme jednak k věku jako jedné kvalitě a jednak k určité zralosti jako kvalitě druhé. To plyne z obecného zjištění, samozřejmě, že věk není určitou konstantní referenční hodnotou, přičemž ta zralost je u každého dítěte jiná, například v závislosti na sociálním prostředí, ze kterého pochází. Jednotlivé, dílčí prostředky právní ochrany, pokud jde speciálně o pohyb dítěte v kyberprostoru, ať již tam tedy vystupuje tak, že získává informace v rámci svého určitého práva na shromažďování, vyhledávání informací oné svobody podle článku 16, nebo jeho jednání, mohou mít právní důsledky, ať už v rovině soukromoprávní nebo trestněprávní, upravují jednotlivé právní předpisy. Nejčastěji se setkáte s rozhodováním soudu, pokud jde o oblast dítěte a kyberprostoru v oblasti trestního práva. Pokud budete někdy v rámci získávání informací, je zde řada

účastníků ve věku mezi 15 a 18 lety, například se pohybovat na stránkách Nejvyššího soudu České republiky, pak se dá velice snadno dohledat řada rozhodnutí senátu 8 Tdo, která se týkají až již například kyberšikany, kyberstalkingu, kybergroomingu nebo sextingu, kde to dítě vystupuje jednak jako pachatel, ale zpravidla jako oběť této trestné činnosti. Pokud jde o to, kdy dítě může být pachatelem, pak samozřejmě do 15 let nehovoříme o trestných činech, ale o činnosti jinak trestné nebo činnosti jinak trestných. Od 15 do 18 let to dítě má specifický právní režim zacházení v rámci soudnictví ve věcech mládeže, které tady zahrnují jednak tu oblast před 15. rokem a od 15 do 18 let. Tato rozhodnutí jsou nejčastější, pokud jde o početné zastoupení. Další prostředky ochrany mohou být ve správné linii podle zákona o přestupcích, kdy může být zasaženo konkrétním jednáním v internetovém prostředí, například do občanského soužití, do práv na majetku. Jinou ochranu může poskytovat v té veřejnoprávní sféře například onen zákon o ochraně osobních údajů. Ale co nás možná zajímá více, nikoliv v té oblasti veřejné, ale soukromé, je ochrana dítěte z hlediska občanského zákoníku. Ta se může vyjevit ve dvou způsobech. Jednak ve způsobu, kdy by mělo dojít ke zbavení nebo omezení občanské odpovědnosti dítěte, k čemuž později, nebo v oblasti ochrany před zásahy do projevů osobní povahy, tedy do práva na soukromí, jinými slovy v ochraně osobnosti. To je to, co jsme měli dříve upraveno v občanském zákoníku v paragrafu 11 a 13, a co je dnes tedy jaksi přemístěno do nového občanského zákoníku v ustanoveních paragrafu 81 až 117, které hovoří o tom, že pokud jde o ty projevy, musí tam být dán souhlas, nejedná-li se o některou ze zákonných výjimek. Zde se trochu vrátím ještě k tomu, čím se zabýval pan doktor Jirsa, když hovořil o těch důkazných prostředcích v soudním řízení z hlediska jejich zákonnosti. Samozřejmě, obecné pravidlo je, že nezákonně pořízený důkazní prostředek v podstatě u soudu použit nemůžete, respektive na takto nezákonně získaném důkazním prostředku soud nemůže založit své rozhodnutí. U nás platí, že nemáme žádný taxativní výčet toho, s jakými důkazy můžete přijít k soudu, protože důkazním prostředkem může být vše, čím lze zjistit stav věci, a zákon pouze příkladmo uvádí, o jaké důkazní prostředky se jedná. Ať již to je svědecká výpověď, účastnická, znalecký posudek, ohledání věci, listinné důkazy. Ale může to být cokoli jiného, přičemž zákonnost je určitou kvalitou toho důkazu, stejně jako věrohodnost. Jestliže tam bude někdo tedy v řízení se snažit prokázat určité tvrzení na základě důkazního prostředku, který byl zjevně nezákonně získán, týká se osobní povahy, která nebyla určena k tomu, aby byla veřejně sdílena, jsou tam intimní záležitosti, nejedná se o žádnou z výjimek, které zákon stanoví, to si musí posoudit soudce, pak logicky s takovým důkazem nemůže být úspěšný. A soud k němu nepřihlédne. Jestli jsem hovořil o tom, že to dítě v podstatě se nám v kyberprostoru v civilním soudním řízení objevuje ve dvou rovinách, v ochraně osobnosti, což je tedy ono určité sporné řízení, kde vystupuje jako žalobce, pak tou druhou variantou v

podstatě sekundárním dopadem je řízení ve věci práv, péče o dítě, kdy by mělo dojít k omezení nebo zbavení rodiče občanské odpovědnosti. Já to uvedu na jednom příkladu, který tedy se skutečně stal. Je to reálný příběh, ale samozřejmě, budu se snažit zastříti informace o účastnících, tak, aby to nebylo seznatelné. Byl to případ řešení ještě podle předcházející právní úpravy, kdy se nezletilý žalobce domáhal po určitém velkém vydavatelském domu, mediálním, ochrany osobnosti, aby byly odstraněny texty, které o něm byly vytištěny, které byly rozšiřovány na veřejnosti, aby mu byla přiznána nemajetková náhrada 1,5 milionu korun. My si tam můžeme mutatis mutandis dosadit, že se nejedná o tištěné informace, že se jedná o informace kybernetické, což se samozřejmě pouze liší jenom v tom, jak bude složitě určováno sudiště, tedy kde bude probíhat soud, jaké právo bude pro to zvoleno. A to jsou všechny věci, které jsou řešitelné jak na úrovni evropského práva, tak našeho mezinárodního práva soukromého. V této věci, když se vrátím zpátky, první soud, okresní soud, tu žalobu zamítl. V podstatě s odůvodněním, kdy řekl, ano, byly šířeny informace, které se týkají toho nezletilého dítěte, jeho podoba byla zobrazována, byly k tomu připojovány určité komentáře, pro dítě vyznívajících jako nelichotivé, ale bylo to činěno v podstatě se souhlasem toho rodiče, a nadto rodiče přímo tu pozornost vyhledával v médiích a ty informace médiím sám předával. Takže z tohoto důvodu vlastně to svolení se vztáhne na to dítě a to dítě nemůže být v řízení úspěšné. U odvolacího soudu došlo ke změně a odvolací soud si poprvé všiml, ano, sice ty informace byly motivovány tím rodičem, aby prostřednictvím toho dítěte ta pozornost mediální se dostala i k tomu rodiči, protože ten rodič, respektive oba dva ti rodiče požívali status takzvaných celebrit. Nicméně, přesto tím konkrétním způsobem použití došlo k zásahu do práv dítěte, právo na jeho soukromí, právě v jakém komentáři byly připojované, jaké fotografie, které se týkaly výhradně soukromí toho dítěte, byly publikovány, přičemž tedy došlo k zásahu do článku 10 listiny, již několikrát zmiňované, ale zejména do článku 16 Úmluvy o právech dítěte, která tedy hovoří o právu dítěte mít efektivní prostředky obrany, pokud je zasahováno do práva jeho ochrany. Soudce žalobě nevyhověl zcela, přiznal pouze částku 300 tisíc korun. Ve zbytku žalobu zamítl. A ten žalovaný, ten vydavatelský dům, mediální, podal vlastně dovolání k Nejvyššímu soudu, kdy se domáhal toho tedy, aby ta žaloba byla zamítnuta zcela, tak, jak to učinil ten soud prvního stupně. V podstatě argumentoval německou doktrínou, která říká, že vy jste, pokud se jedná o váš soukromý život, pokud se jedná o ty osoby, které jsou mediálně známé, osobnosti takzvané par excellence nebo celebrity, tak vy jste chráněni, pokud jste uvnitř určitého vašeho soukromí, vašeho domu, ale pokud vystupujete ven, tak musíte počítat s tím, že se ta pozornost veřejnosti může na vás upnout a že veřejnost může určitým způsobem žádat informace z vašeho soukromého života, které jsou pro ni zajímavé. To rozhodnutí, které Nejvyšší soud v tomto ohledu zaujal, v podstatě vychází z

toho, že dítě má určité právo na informační sebeurčení, stejně jako dospělý, s určitými odchylkami. Právo na informační sebeurčení v podstatě znamená, že pokud jde o naše soukromí, o projevy naší osobní povahy, intimní povahy, tak do toho stručně řečeno, laicky, nikomu nic není. A není oprávněn do toho zasahovat, informace o našem soukromí jakýmkoliv způsobem šířit. Ale samozřejmě člověk vstupuje ještě do určitého profesního života, občanského života, společenského, a tam už ta míra toho naprostého informačního sebeurčení neplatí, protože se člověk dostává do interakcí s ostatními lidmi, a tam z určitých důvodů může vzniknout oprávněný zájem na to, ty informace získávat. To rozhodnutí Nejvyššího soudu není nakloněno a neříká, že dítě celebrit se de facto stává celebritou samo, je proto povinnost trpět tu pozornost médií. Tento postoj Nejvyšší soud odmítá, nesouhlasí s ním. I tady platí u toho dítěte, že má naprosté tedy informační sebeurčení, pokud jde o projevy jeho soukromí, přičemž to informační sebeurčení je do určité míry modifikováno právě těmi rodiči. A tady se opět vracím k tomu, o čem jsem hovořil už na začátku, to dítě samozřejmě samo není schopno zvážit, jaký je jeho projev soukromý a jak bude brán na veřejnosti a jestli by se k němu přihlásil třeba ještě za pár let, v období dospělosti. To musí zvažovat rodiče. Rodiče jsou odpovědní za to, že v důsledku jejich jednání to dítě neutrpí újmu, ať již fyzickou, psychickou nebo zejména morální. To je ten požadavek toho morálního zajištění dítěte. A samozřejmě, jestliže rodič vystupuje tak, že záměrně to dítě vystavuje pozornosti médií, aby tak přitáhl k sobě pozornost, jako k celebritě, pak postupuje v rozporu s jeho zákonnými povinnostmi, které mu ukládá v daném případě občanský zákoník, tehdy zákon o rodině. Má to ten praktický důsledek v tom, že na takové žaloby nelze pohlížet, jak si přál žalovaný v tom smyslu, že by se ta náhrada snížila, protože tam ten rodič ty informace poskytoval, záměrně je pouštěl na veřejnost, nebo že by byla zcela vyloučena, ale ten efekt je ten, o němž hovořil pan doktor Jirsa, jak říkal, v očekávání, kdy jednou tedy před soudem dojde k omezení rodičovské odpovědnosti z toho důvodu, že ten rodič byl naprosto nedbalý, pokud jde o vypěstovaný zájem dítěte na internetu, tedy v tom smyslu, že ta povinnost rodiče vychovávat dítě, tímto způsobem, aby nedošlo k jeho újmě, tedy řádně, v tomto případě byla dotčena. A tady už se nám spouští onen sankční mechanismus, který naše právo zná v podobě určitých prostředků ochrany, které jsou odstupňovány jednak na základě zákona o sociálně právní ochraně dětí a samotného občanského zákoníku, které v krajním případě skutečnou můžou skončit až tím omezením nebo zbavením občanské odpovědnosti. Kdyby to mělo být tak, jak si tedy přeje žalovaný, že dojde ke snížení vlastně té částky, aby to dítě se nikdy nedostalo z toho určitého kruhu, kde by o něm byly pouštěny informace, byla poskytnuta nějaká finanční částka, samozřejmě zredukováná, ale pořád by se vyplatilo ty informace dál poskytovat, to dítě by prakticky nebylo efektivně chráněno proti zásahu do svého

soukromí. Takže ta logika je tady taková, že to dítě je chráněno proti všem zásahům do práva na soukromí, ať už přichází od kohokoliv, nikoliv tedy pouze z toho vnějšího světa, mimo rodinu, ale mohou paradoxně, a často se tak děje, přicházet tedy i z prostředí rodinného. Protože já jsem tedy již vyčerpал svůj čas, tak bych vám rád poděkoval za vaši pozornost. Děkuji.

Miroslav Antl:

Respektive my děkujeme vám, vážený pane předsedo. Podíváme-li se do programu, nyní bude následovat přestávka, nazvaná přestávka na kávu, takže, prosím, pak do těchto prostor po vaší pravé ruce, nezapomeňte si prohlédnout nádhernou klenbu a zajímavé místnosti, které můžete vidět. Jinak já bych přece jenom, protože mám dvě minuty, tak jednu z nich, abych nezdržoval samý závěr, tak bych chtěl reagovat na úplně první vystoupení. Chtěl bych říci, že nejen legislativci, ale zejména senátoři, protože mají blíž k lidu, jejich povinnost je být neustále v regionu a komunikovat s lidmi, určitě jsou přístupni komunikaci o tom, jaká nás čeká legislativa, co je potřeba zpracovat a podobně. Vážení pánové, vám dvěma znovu nabízím to, že, oslovte klidně mě nebo všechny senátory, nebo, mým prostřednictvím, členy ústavně právního výboru a další senátory s vašimi připomínkami k tomu, co se chystá. Mimo jiné tedy i v rámci toho předpisu, na který čekáme už minimálně rok. Totéž samozřejmě platí pro vás, když vás napadne něco, čím bychom se měli zabývat, a dokážete i odůvodnit a zaargumentovat, co je špatně, co by mělo být lépe, tak abychom my mohli skutečně mít zpětnou vazbu z praxe, budeme jenom rádi. Nestyďte se, senátoři, senátorky také samozřejmě, senátoři jsou vstřícní, doufám, že vy to víte z kontaktu s nimi. Pokud ne, tak je vyhledejte a řekněte jim, že jsem vám říkal, že skutečně se na ně obrátit můžete. Takže v tuto chvíli díky přednášejícím za zajímavé dopoledne, vy si odpočiňte a budeme pokračovat v 12:45 hodinovým vystoupením z praxe. Díky.

Moderátor:

Milé dámy, vážení pánové, dobré odpoledne. Já vás vítám u odpolední části našeho programu. Jsem rád, že jsme se tady sešli v nezměněném počtu, tak jako ráno. Doufám, že odpolední blok pro vás bude neméně zajímavý jako blok dopolední. My se teď budeme více věnovat praktickým záležitostem, zkušenostem našich odborníků, kteří se přímo setkávají s problémy kybernetické kriminality u dětí a řeší je přímo ve své praxi. Dovolte mi, abych hned na úvod odpoledního bloku mezi námi přivítal a k prezentaci pozval zástupce z Jihomoravského kraje, z Policie Jihomoravského kraje, konkrétně paní Zdeňku

Procházkovou, vrchní komisařku z krajské policie Jihomoravského kraje. Děkuji.

Zdeňka Procházková:

Dobré odpoledne, dámy a pánové. Dovolte, abych vám ve svém krátkém příspěvku odprezentovala preventivní projekt Bezpečně v kyberprostoru, protože se v současné době jako policie hodně zabýváme problematikou internetové kriminality, kyberšikany vůbec, tak vlastně máme k tomuto vytvořený i preventivní projekt, který bych vám zde ráda představila. Je to preventivní projekt, který už realizujeme od roku 2011, je zaměřený na omezení rozšiřování nebezpečných počítačových jevů. Hlavním cílem tohoto projektu je hlavně zvyšování informovanosti občanů v této oblasti, je zaměřený na širokou veřejnost, to znamená, ne pouze na děti, ale i na dospělé. To znamená, že v podstatě už od dětí na základním, na prvním, druhém stupni základní školy, tak i potom pro pedagogy, pro rodiče je tento projekt určený. Co je poměrně zajímavé, tak možná i to, že v roce 2017 se umístil na druhém místě v národním kole soutěže Evropské ceny prevence kriminality. Tento projekt vlastně realizuje Jihomoravský kraj ve spolupráci s Krajským ředitelstvím policie Jihomoravského kraje. A dále, to není jenom o těchto dvou subjektech, ale máme vytvořenou pracovní skupinu, kde se podílí i další subjekty. Takže mimo jiné je tam Městská policie Brno, pedagogicko-psychologická poradna, OSPOD, je tam Městské státní zastupitelství Brno, Probační a mediační služba, Vysoké učení technické a další. Toto jsou vlastně ti nejhlavnější partneři, se kterými spolupracujeme asi nejvíce, se kterými tvoříme i ty pracovní skupiny a společně vytváříme nové a nové výstupy tohoto projektu. Ty hlavní výstupy samotného projektu jsou tedy jednak semináře, jednak školení, jak už jsem zmiňovala, opravdu pro všechny cílové skupiny. Nejčastěji jsou to tedy žáci a studenti, ať už tedy žáci na prvním, na druhém stupni, tak potom středoškolští studenti. Dnes už, bohužel, se tato problematika posouvá i na ten první stupeň základní školy, takže chodíme i do těch třetích, čtvrtých, pátých tříd. Většinou ty první, druhé třídy ještě neděláme z toho důvodu, že tam jsou poměrně hodně velké individuální rozdíly. Osvědčila se nám opravdu až ta třetí třída, kde samozřejmě ty besedy přizpůsobujeme té věkové kategorii a tomu, aby ty děti rozuměly, o čem si povídáme. Takže je to tam spíše zaměřeno na netiketu, na to, co je bezpečné dělat na internetu, co je bezpečné stahovat, nějaká zabezpečení a tak dále. Potom ty besedy pro ty starší samozřejmě už mají trošičku jiný ráz, trošičku jiné zaměření, takže tam už zase trochu více se zaměřujeme na sexting a obdobné problematiky. I pro rodiče a pro pedagogy je to samotné zaměření potom trošku rozdílné a vždy na těch seminářích od toho druhého stupně základních škol zmiňujeme i trestní odpovědnost, související s touto problematikou. Dále,

výstupy samotného projektu jsou různé konference, propagační materiály, nějaké tiskoviny informační, které zpracovávají tuto problematiku, metodické výukové materiály, například výukové DVD pro pedagogy, kde je opět tato problematika zpracována, prostřednictvím pedagogicko-psychologických poraden byly distribuovány do škol po Jihomoravském kraji. A dále, co vzniklo, tak je webová stránka právě tohoto projektu Bezpečně v kyberprostoru. Takže pokud budete mít zájem, můžete se podívat na tuto adresu www.kr-jihomoravsky.cz/kyber. Tam vlastně jsou všechny informace k tomuto projektu zmíněny. Dále je vytvořený facebookový profil, vytvořený komiks, mnoho dalšího. Co je takové zajímavé, tak je vlastně soutěž k tomuto projektu, kdy každoročně vyhlašujeme soutěž, pro letošní rok to bude sedmý ročník, nebo už proběhl sedmý ročník, kdy vyhlásíme vždy nějaké téma, které mají děti, žáci, studenti zpracovat. Ta soutěž je rozdělena do čtyř kategorií, abychom zase rozlišili tu věkovou hranici, takže ta kategorie A se týká čtvrtých, pátých tříd, kategorie B se týká šestých, sedmých tříd, kategorie C potom osmých, devátých; a ta poslední kategorie se týká těch středoškolských studentů. Pro letošní rok bylo zadání zpracovat nějaký reklamní plakát nebo reklamní videoklip, kde je problematika kyberšikany, nebo v podstatě, jakým způsobem děti chápou tuto problematiku. Opravdu musím říct, že v rámci té soutěže jsou vytvořeny velice zajímavé práce, poměrně pěkné, jsou tam i zajímavé myšlenky těch dětí. Minulé ročníky jsme tam měli třeba i vytvoření povídky na toto téma, vytvoření nějaké básničky a podobně. Takže jsou to velice zajímavá díla. Potom probíhá vlastně výstava těchto prací a také slavnostní vyhlášení této soutěže, kde jsou potom vítězové ocenění. Někdy je to poměrně těžké vybrat ty vítěze, protože třeba pro letošní rok se nám do soutěže přihlásilo dvacet škol. Bylo to zhruba 147, skoro 150 plakátů vytvořených, a 7 videí. Takže z tohoto jsme museli vybrat ty vítěze v jednotlivých kategoriích. K tomu se potom schází opět pracovní skupina a bodově hodnotíme jednotlivé práce a potom z toho nám vyjde výsledek. Tady mám ukázky některých těch prací, co děti vytvářely... Toto možná není úplně přesně vidět, ale pokud se podíváte na ten obrázek, tak za tou postavou jsou vystříhány novinové články a všechny se vlastně týkaly nějakým způsobem kyberšikany. Takže i to zpracování, i ta myšlenka je velice zajímavá... Někdy jsou to poměrně hodně zajímavé kresby a vlastně i ty myšlenky, jak to dítě chápe tuto problematiku. Kromě těchto plakátů, kdy pro letošní rok budeme mít slavnostní vyhlášení té soutěže zrovna zítra, tak bych vám ukázala třeba i některá videa, hudební videa, která žáci zpracovali. Takže bych poprosila kolegu, jestli by mně nespustil jedno.

(připravený videoklip)

Takže tady vlastně bylo zpracování takového hudebního videoklipu. Myslím si, že to bylo poměrně hodně povedené, když si uvědomíme, že si to celé zpracovávali ti studenti sami. Byli to tedy

středoškoláci, přímo z Vyškova, zpracovali si tam sami ten text, zpracovali si sami tu hudbu, sami si to natočili. Takže myslím, že i ta myšlenka vlastně velice povedená. Těch videí samozřejmě máme více, co se týká těch soutěžních prací, takže různě na besedách, na konferencích je i takhle prezentujeme, jsou k vidění vlastně v archivu přímo na těch stránkách, které jsem tady už zmiňovala, toho projektu Bezpečně v kyberprostoru. V rámci tohoto projektu máme vytvořeno i spoustu dalšího doprovodného materiálu. V podstatě, dalo by se říci, že na každou tu formu kyberšikany, když to řeknu takhle jednoduše, máme i nějaký doprovodný materiál v podobě videa, krátkého videospotu, abychom na besedách lépe vysvětlili tu samotnou problematiku. Takže třeba na kybergrooming, na sexting a tak dále máme zpracovaná jednotlivá videa, která potom používáme vlastně při našich aktivitách, při našich besedách nebo seminářích. Jako další, co se nám podařilo vytvořit, tak je to taková animace, která víceméně shrnuje taková základní pravidla bezpečného užívání internetu. Takže na to se zase můžeme podívat.

(připravená animace)

Takže zase je to trošičku jiná forma než klasicky psaný text a nějaké desatero bezpečného používání internetu. Takže takovou jednoduchou, v podstatě chytlavou formou jsme nechali zpracovat takové ty základní rady, kdy tedy ty informace v podstatě mohou běžet a běží nám třeba na infomačním centru policie v Brně, nebo na dalších místech, třeba i na školách, pokud tam mají k dispozici televizi. Co se týká dalších informací k tomuto samotnému projektu, tak tady jen několik čísel, co se týká proškolených lidí, takže vidíte, že se opravdu zaměřujeme na širokou populaci. Máme tam policisty, máme tam státní zástupce, pedagogy a tak dále, takže ta čísla jsou i poměrně vysoká, protože ten projekt, jak už tady zaznělo, běží od roku 2011. Další takovou novinkou, kterou máme vytvořenou v rámci tohoto projektu, jsou pracovní listy, protože je spoustu materiálu dostupného i na internetu pro ty starší. Nám se poměrně hodně osvědčilo z jiných projektů pracovat už s těmi mladšími, formou pracovních sešitů. Takže jsme vytvořili takový pracovní sešit, kdy je tam zhruba 20 jednoduchých úkolů, na každé stránce jsou zhruba nějaké dva úkoly, které mohou ty děti v průběhu celého školního roku s pedagogem zpracovávat. Když se jim to zrovna třeba hodí v této hodině, opět na tom nižším stupni základních škol, tak si tam vypracují třeba jeden nebo druhý úkol. Mají to právě takovou formou, aby to bylo poměrně jednoduché, aby k tomu nemusel být žádný manuál, žádný návod, aby ten učitel opravdu řekl, teď si vypracujeme tento úkol. Jinak jsou to úkoly, kdy tam děti samy něco dopisují, jednak jsou to takové úkoly, kde musí zatrhnout správnou odpověď. A opět je to zaměřeno na tu problematiku kyberšikany, netikety, je to uzpůsobeno právě pro ty mladší, od té třetí třídy. Měli jsme to nastaveno víceméně tak, že pokud jsme byli na té škole, měli jsme tam besedu tedy na toto téma, tak jsme tam potom nechali k

dispozici tyto pracovní sešity, aby to měly jako takovou formu, řekněme, opakování, ale není to podmínkou. Takže pokud ty školy mají o ty sešity zájem, tak jim je dáme k dispozici. Není tam ta podmínka, že my musíme každopádně na tu školu přijít. A zase je to distribuováno, i ta informace i ty sešity, buď přímo od nás, nebo přes pedagogicko-psychologické poradny. Je tam vlastně i stránka, kde si děti mohou vyplnit křížovku. Zase jsou tam takové otázky, aby se to týkalo vlastně internetu a této problematiky. Je tam i stránka, kde si mohou nakreslit obrázek, jsou tam samozřejmě důležité kontakty, na které by se mohly děti v případě nouze obrátit. Poslední takovou novinkou, kterou bych chtěla zmínit v rámci tohoto projektu, je mobilní aplikace, protože samozřejmě se snažíme neustále reagovat na aktuální trendy v oblasti internetu, internetové kriminality vůbec, aby to opravdu nebyly jenom takové ty klasické besedy, přednášky, ale abychom se těm dětem trošičku více přiblížili. Tak to se nám jednoduše podařilo tou soutěží, protože už více zapojujeme přímo ty samotné žáky a studenty, ale potom se nám podařilo vytvořit mobilní aplikaci, která je volně ke stažení na Google Play, je určena pro Android. V této aplikaci, která je ve formě hry, si mohou děti ověřit své znalosti právě z užívání sociálních sítí. Takže mohou se pokusit odhalit nějaký rizikový e-mail, mohou se pokusit odhalit nějakou rizikovou přílohu, určit, co je správné sdílet na internetu, jaké přátele si přidávat do seznamu přátel, jaké obrázky rizikové umísťovat na sociální síti a tak dále. Aplikace se jmenuje Pozor na triky. Jak už zaznělo, je volně ke stažení. Je to formou hry, kdy zase se tam dá nastavit zvuk, takže to je pro ty děti takové chytlavější, že jim to prostě hraje, když odpoví správně, tak jim to cinkne, když špatně, tak je tam takový ten horší zvuk. Jediné, co je tam potřeba, že tam prostě napíše své jméno. Jinak žádné osobní údaje neudávají, opravdu, jenom aby bylo, že je zaregistrována ta hra pod tímto jménem, protože jim to sbírá body, potom vlastně na konci je vyhodnocení. Je tam několik kol a těmi koly je provází tato holčička. Vždycky vlastně na začátku toho kola řekne, co má v tom kole dělat. Tady se sbírají ty body, takže na konci je vlastně vidět i nějaké skóre. Tady třeba určují, jaké adresy jsou rizikové, co je rizikové s přílohami a tak dále. Takže i na toto vlastně všechno se snažíme ty děti upozorňovat, aby rozeznaly právě i to riziko na e-mailu. Co je tady určitě výhodou, je to, že jakmile odpoví, tak jim tam vyjede jakási taková bublina a napíše jim to, proč je tato odpověď správně, nebo proč je špatně. Takže rovnou i vědí, v čem udělaly chybu, nebo co naopak vyhodnotily jako správné. Není to vlastně jenom jednorázové, mohou to hrát několikrát, kolikrát budou chtít, protože těch verzí je tam několik. Takže si to můžou neustále opakovat a zkusit další a další formy této hry. To je ode mě vše, děkuji za pozornost.

Moderátor:

Já děkuji velice paní komisařce za její příspěvek. Vážení, máte někdo nějaké dotazy, které by se týkaly předneseného tématu? Pokud nikoliv, dovolte mi, abych k řečnickému pultu pozval a zároveň představil paní Michaelu Štáfkovou, která je z Adiktologické dorostové ambulance z Kladna. Prosím, máte slovo... Ještě prezentaci nahrajeme. Moment, prosím.

Michaela Štáfková:

Haló? Dobré, funguje to. Děkuji za prezentaci, já vás zatím přivítám. Dobré poledne, dámy a pánové. Já jsem k vám přijela z Kladna, což je zhruba asi jednu sekundu virtuální cestou odsud. Jsem docela ráda, že mohu stát u tohoto řečnického pultíku, protože vždy, když někde hovořím, tak je mně velké vedro. A vzhledem k té dopolední klimatizaci už jsem se těšila, až se tady trošku zahřeji. Můj dnešní příspěvek bude hodně z praxe. My pracujeme v adiktologické ambulanci zhruba rok a tři čtvrtě. Byla tenkrát kdysi otevřena ještě za podpory pana profesora Miovského jako druhá adiktologická dorostová ambulance v České republice. My jsme na to přišli vlastně tak, že naši klienti dlouhodobí, dospělí, kteří k nám docházeli v rámci doléčovacího programu, po dobu toho doléčování rostli, pořídili si vlastní děti, po několika letech za námi přišli, co máme dělat, my jsme si všimli, že ty naše děti mají podobné problémy jako my, my nechceme, aby se chovaly tak, jak jsme se chovali my. A my jsme pro ně tenkrát neměli službu. V současné chvíli máme za zhruba těch osmnáct měsíců provozu 124 registrovaných rodin. Říkám rodin, a říkám to z toho důvodu, že my pracujeme s celými rodinnými systémy. To znamená, že k nám rodič nepřivede dítě se slovy, spravte mi ho, a odchází domů, do práce nebo za svým volným časem, ale my se snažíme uchytit celou tu rodinu, aby pracovali stejně intenzivně jak děti, tak i rodiče. Když se podíváte na ten graf, tak tam hned na první pohled vidíte, že převládají nelátkové závislosti. Ze začátku to tak nebylo, často jsme měli děti se závislostí na alkoholu a na pervitinu, samozřejmě marihuana v dnešní době je celkem také častá, ale postupem času jsme začali zjišťovat, že ty nelátkové závislosti se navyšují a je jich pořád stále více a více. My přijímáme děti, samozřejmě děti a dorost, s jakýmkoliv problémem. Nicméně, musím hned na začátku podotknout, že většina našich dětí nejsou závislé, což je takový paradox, protože ambulance se jmenuje adiktologická, ale více než osmdesát procent dětí má takzvané návykové chování, tedy ne závislost jako nemoc. Ty behaviorální závislosti, to není novinka tohoto století, není to nic, co bychom zjistili a teď objevili teprve. Už se o tom mluví samozřejmě dlouhou dobu. Velká nevýhoda těchto závislostí je, že je to špatně vidět, je to málo čitelné. Často si toho rodiče ani nevšimnou včas, tím, že to není závislost na nějaké konkrétní chemické látce, která by se dala odebrat, tak léčba a péče pro tyto

děti je celkem náročná, protože je těžké jim vzít telefon, jim vzít počítač, vzít jim tu činnost, kterou ony denně návykově vykonávají, protože v dnešní době ji prostě ke svému životu potřebují. My ani nejsme zastánci toho, že bychom kritizovali Facebook, kritizovali sociální sítě. Myslíme si, že je velmi užitečný, pokud se chytí za tu správnou stranu. V poslední době se naši rodiče na nás obrací s různými tématy, ne tedy jenom v závislosti na nějakých návykových látkách, ale hodně se objevovaly, mobil v ruce, pornografie, nevím, jestli v těchto prostorách se může vyslovit slovo pornografie, ale mně nezbyvá nic jiného, než to pojmenovat správným jménem, protože porno je nejčastější téma u dětí na našich terapeutických skupinách. Ale k tomu se ještě dostanu. Útěky z domova, sebepoškozování, naše psychoterapeutka říká, že se roztrhl pytel s děvčátky, která se pižlají, že jich je opravdu velké množství, a je to pravda, a tak dále. Takže všechny tyto patologické jevy se u nás objevují a nejde vždycky jenom o jednu tu část, ale samozřejmě o kombinaci. Z těch klientů, kteří k nám dochází, tak devadesát procent z nich má vlastní zkušenost, a to špatnou zkušenost, s nějakým chováním na sociálních sítích. Ať už je to ponižování, ať už je to posílání nahatých fotografií, a to i jako příjemce i jako odesílatel, nebo s nějakým špatným zážitkem, který se týká pornografie, jak už jsem o tom mluvila. Když se podíváte na ten graf, pokud je to čitelné, tak na první pohled je vidět, s jakým hlavním tématem za námi přicházejí rodiče. Když nás osloví, tak jejich velká prosba je, naše děti neplní povinnosti. A na tom to všechno stojí. To je to nejdůležitější. Nedělají to, co mají. Už nás rozčilují. Pořád mají mobil v ruce, přestávají chodit do školy nebo za školu, kouří marihuanu, lžou, kradou, pak tam pokračuje sebepoškozování a tak dále a tak dále. Když potom proběhne terapie s dítětem, tak pak za chvíli uvidíte, že děti vlastně řeší úplně jiné problémy, tam je ten problém, že se nám rodiče s dítětem nepotkávají. Oni se sice chtějí domluvit, oni chtějí zlepšit stav v rodině, ale přichází ve fázi, kdy nejsou schopni tu cestu k sobě najít, protože každý stojí na té své cestě. Každý rodič, který k nám přichází, tak potřebuje asi to nejdůležitější, víceméně to, co my všichni v životě, a to je respekt, pochopení, čas, podporu, radu, naději. Respekt proto, že oni věří tomu, že dělali v životě dětí všechno, co mohli. Věnovali se dětem, dali jim to, co potřebovali, a nechápou, co se teď děje. A nepotřebují od nás slyšet, milá mamko, to jste tedy zvorala, protože pořád vašemu sedmnáctiletému dítěti děláte svačinu, a tak podobně. Samozřejmě, k tomu pak dojde, ale až časem. Potřebují pochopení, protože vůbec nerozumí tomu, co se vlastně děje u nich v rodině. Potřebují podporu a zároveň potřebují radu, protože oni fakt neví, co mají dělat, vůbec netuší. Už to tady dneska dopoledne zaznělo, mám pocit, že se ztrácí rodičovské kompetence. Jako kdyby je ty mamky někde nechaly na tom porodním sále. Moc tomu nerozumím, ale nám se docela často stává, že nám rodiče říkají, my vlastně nevíme, co můžeme. My jsme zjistili, že on si na Facebooku píše s úplně

cizím člověkem, že cizí člověk ho zve někam ven, támhle do nějaké továrny, ale my mu nemůžeme říct, že o tom víme, a zakázat mu to, protože to bychom mu vstoupili do jeho osobních prostor. A to my přece jako rodiče nesmíme. My jsme sice našli v aktovce rum, našli jsme v šuplíku bílý prášek, ale my mu nemůžeme říct, že to víme, protože my jako rodiče na to přece nemáme právo. A tak podobně. A ta témata dětí. Kupodivu hned na první pohled, když se podíváte, tak všechny děti, které k nám přišly z donucení, to je důležité říct, máme zhruba z těch 124 - deset nadšenců, kteří otevřeli dveře se slovy, hurá, tady mně pomůžete, rád vás vidím, jinak zbytek je tam samozřejmě dovlečen většinou matkou. Tak když už se dostanou do terapeutické péče, tak jejich hlavním tématem jsou vztahy, a to vztahy jakékoliv, vztahy s kamarády, vztahy s rodiči, intimní vztahy s partnerem, s učitelem a tak dále a tak dále. A když kouknete na ten graf, tak vidíte, že opravdu velkým tématem je pornografie, láska, sex a intimita. To jsou témata, o kterých jejich vlastní rodiče, nejenom že vůbec nemluví, ale mají i hrůzu z toho, že by jejich dítě vůbec na to mohlo pomyslet. A jsme tedy ve věku, abyste si představili, 12 až 17 let, tak na co ty děti jiného mají myslet... U dětí je to podobně jako u rodičů, snažíme se v té nejvyšší možné míře je respektovat, respektovat jejich individuality a odlišnosti, což u některých jedinců je náročné, ale naštěstí máme v týmu mladé a bezdětné, to je důležité, bezdětné terapeutky, takže ti mají k našim dětem velmi blízko. Tím pádem skrz důvěru, která tam potom nastává, si je můžou vyslechnout, dát jim ten zájem. To je to, co je nejvíc trápí. Oni říkají, naši rodiče se nás ptají jenom na známky. Ptají se nás na výkon. Ptají se na to, proč jsem dostal trojku. Co dostal soused v lavici. Jak to, že on dostal dvojku, a tak dále. Takže ten zájem, ten jim chybí opravdu ve velké míře. Byť to možná vypadá zvláště, tak opravdu děti touží po přijetí a po lásce. Dost často se stává, že odchází čtrnáctiletý kluk a říká terapeutce, já mám fakt tak blbý den, nemohl bych tě dneska obejmout... Já jsem vlastně nikoho neobejmul, už ani nepamatuji. Tak, a v neposlední řadě potřebují klid, potřebují klid od svých rodičů. A teď vám chci ukázat něco z praxe. Hodně se tady mluvilo o sociálních sítích. Děti ve věku 9 až 12 let opravdu řeší Facebook, mají mnoho různých profilů, na které samozřejmě dávají fotky, které nejsou jejich, manipulují se svým věkem, dávají tam lživé informace a seznamují se s různými lidmi na internetu skrz Facebook. To jsme fakt ve věku 9 až 12 let. V tomto období, je to druhý stupeň základní školy, v tomto období se také opravdu poprvé děti potkávají, především chlapci, s pornografií. Jak už jsem říkala na začátku, je to velké téma, z našeho pohledu velmi nebezpečné, takže i o tom mluvíme na skupinových terapiích. Je to z mnoha důvodů nebezpečné. Asi o tom nemusím vyprávět. Bohužel, máme takovou zkušenost, že v dnešní době si žáci na druhém stupni o přestávkách už nepovídají o tom, jakou viděli kriminálku, co všechno zvládnul Superman, ale o tom, jaké různé triky na pornografii zhlédli. Pak

pracujeme s těmi staršími dětmi, tam už to vůbec není o Facebooku, to je pro ně jako pasé, to už je pryč, to není cool, není to in, protože tam chodí jenom pubertáci, ti starší už přece nejsou pubertáci, to jsou skoro dospělí. Takže ti potřebují něco, co je fascinujícího víc než Facebook. A pro ně je to takzvaný dark web, myslím, že možná asi znáte tento výraz, a ještě se k tomu potom dál dostanu. Facebook v současné době používá 5,1 milionu uživatelů. I když tohle číslo vystihuje počet profilů, ne uživatelů. Ty děti ve věku od 9 do 12, 13 let často používají facebookové nebo se přihlašují na facebookové profily, které na první pohled vypadají, já bych řekla, celkem neškodně, možná máte zkušenost, některé se mnou, přiznání teenagerů, přiznání romantiků a přiznání holek, kluků a tak dále. My jsme to sčítali, tam je v tuto chvíli 120 tisíc uživatelů. Jsou to facebookové stránky, na které se mohou děti takzvaně vyzpovídat a napsat svoje vlastní příběhy. Některé příběhy jsou fajn, dá se to využít k mnoha informačním tokům, jako třeba sdělit někomu, hele, líbíš se mi, Franto, ze 4B, nevím, jak ti to mám říct, tak ti to píšu tady, nebo podobně, nebo chci poděkovat kamarádce a tak. Tak to je ta pozitivní část, ale bohužel se tento profil velmi často dá zneužívat a taky se samozřejmě zneužívá, kdy, tady je zrovna ukázka jedné slečny, která si vylila srdce s pocitem, musím spáchat sebevraždu, už tady na tom světě vlastně nechci být, protože mně nikdo nerozumí, a komentáře, které jsou pod tím, doufám, že je vidíte, já bych je nerada citovala nahlas. Ale se slušnými slovy to nemá nic společného. A to je problém pro tu naši klientelu, protože oni pak nevědí, co s tím. Oni tomu věří. Oni když si přečtou deset negativních komentářů, tak se ještě utvrdí v tom, že jsou vlastně špatní, že všechno, co dělají, je blbě, a že tady na tom světě vůbec nemusí být. Teď jenom odbočím, my jsme za posledních čtrnáct dní měli čtyři děti na jednotce intenzivní péče. Pokus o sebevraždu. Máme teď zrovna klienta a ve spolupráci s Policií České republiky a se soudem České republiky se snažíme nějak jako podchytit chlapce Jakuba, třináct let, který se prostě dostal do spárů Facebooku, a to tak, že byl ochoten po nějaké době v komunikaci se svým pionýrským vedoucím, pardon, táborovým vedoucím, navázat intimní kontakt. Po nějakých nahatých fotkách, které mu poslal, poslal i své video s autoerotikou. Vůbec si neuvědomoval, co by to vlastně mohlo obnášet. Až když to tedy objevila jeho maminka na jeho facebookovém profilu, tak to začali řešit. To je kluk, který vůbec netušil, že by dělal něco špatného. Potřeboval zájem, potreboval cítit lásku na druhé straně, byť tedy virtuální lásku a virtuální zájem, a to se mu podařilo. Takže propadnul tomuto až takhle hodně. A není to ojedinělý případ, děje se nám to docela často. A teď přecházíme do té druhé kategorie, to jsou ti skoro dospělí, dejme tomu, věk průměrně 16, 17, 18 let. Ty už Facebook moc nezajímá, protože oni už jsou přece jako ti velcí, takže se snaží brouzdat na takzvaném dark webu, je to, říká se, zhruba osmdesát procent internetu, to, co my dospělí využíváme a co známe, jako je

Google, já nevím, další internetové stránky, tak to je pouze jenom ta horní část toho ledovce, to je těch dvacet procent. Ta tajemná část toho internetu je opravdu veliká, my jsme si mysleli, že není tak jednoduché se tam dostat. Kdybyste se o to chtěli víc zajímat, tak na České televizi, myslím, že v pořadu Polopatě, moc hezky udělali pokus redaktoři tohoto pořadu, že se pokusili objednat na dark webu různé, já nevím, jak to nazvat, patologické a nebezpečné věci, jako pervitin, vraždu souseda a tak podobně. Takže doporučuji tento film jako ukázkou toho, že se to opravdu děje a že to není nic jako z jiného vesmíru. To se děje i tady u nás, v České republice. Další odkazy, které tam jsou, tak odkazují na youtubery, kteří přesně dopodrobna ukazují, jak se tam děti mohou přihlásit. My víme, že je to blokováno, víme, že Policie České republiky to hlídá, tvoří si jakési registrované seznamy, kdo se tam snažil přihlásit, jenomže taky víme, že naši skoro dospělí jsou velmi vzdělaní v oboru internetu, skoro bychom je mohli nazvat jako dobrými hackery, a dokáží si obstarat takovou cestu, aby dosáhli svého. Takže máme u nás vlastní zkušenost s dvěma klienty, kteří si pervitin objednali na dark webu, takže to fakt nějakým způsobem jde. Jenom ještě pro vaši představu, teď je tam momentálně chlapec, sedmnáct let, který obchoduje s bitcoiny, samozřejmě, nechodí do školy, proč by to dělal. Jeho měsíční příjem je zhruba mezi třiceti až padesáti tisíci. Samozřejmě všechny peníze jdou na účet matky. Máma netuší, kde se to tam bere, ale zatím to neřeší. Pro nás je těžké, takového chlapce motivovat ke změně, jako vlastně na druhou stranu, proč by to dělal, ono je mu takhle dobře. On je velmi inteligentní, má autistický, nějakou část z autistického spektra, je to opravdu chytrý, mladý kluk. Už má asi 140 kilo, což je tedy důsledek toho, že sedí zhruba 22 hodin u počítače. Nicméně se mu podařilo v nějakých těch hrách, jako je Dota a ty další, naprogramovat bonusy, které si normálně hráči kupují. A on se k tomu nějak dostal, naprogramoval, a teď je načerno prodává. A vlastně na tom vydělává docela hodně peněz, protože ti, kteří hrají tyhle hry, tak si rádi ty bonusy do těch her koupí. Ale on je prodává jako za desetinu ceny. Tak jako zase na druhou stranu je velmi šikovný a kreativní. Nevím, komu z vás by se to podařilo. Já jsem schopná vůbec ty hry pochopit, a to ještě jen tak tak, natož ještě vymyslet nějaké bonusy, které bych pustila do světa. My jsme na terapeutické skupině s dětmi zkoušeli takovou asociální hru. Ptali jsme se jich, co je napadne při vyslovení slova láska. My terapeuti samozřejmě jsme také psali asociace, pak jsme to porovnávali, byli jsme úplně vedle. Moc se to neshodovalo. Při slovu láska děti většinou napadalo sex, potom partner, dítě a tak dále. To tam vidíte, dál důvěra, vztah, bolest, štěstí. Další slovo bylo na téma sex a zase, obráceně, první, co je napadlo, byla láska, pak vztah, city, souhra a pak už to šlo hůře, bolest, spermie, porno, intimita, strach, podvod, jedna noc, střídání. Vlastně ty děti mají naprosto zkreslený jako význam slova sex. My jsme tedy schválně dali sex a ne milování, protože jsme

chtěli vědět, jak to děti pojmu, a pro ně pojem milování je úplně jako out, prostě. Oni dělají sex, oni se nemilují. A potom poslední, když jsme zadali asociaci pornografie, tak většina z nich zadala, že to je nezákonné, že to je 18+ a tak dále. Ale pak dál pokračovaly jako, znají to velmi dobře, takže asociace byly pro ně velmi jednoduché. Orgasmus, nerealita, fuj, kluci, Daisy Lee, nevím, podívala jsem se, už vím, kdo to je, internet, partner, nahota, vulgarita a velký penis. Tyhle aktivity nám pomáhají k tomu, abychom v rámci terapeutické skupiny se k dětem dostali blíže, abychom pochopili, co se vlastně odehrává v jejich hlavách, jaké mají myšlenky, když navazují vztahy. Navazování vztahů je pro ně velké téma a nejde jim to. Já si pamatuji, ve svém mládí, že my jsme se na to docela těšili, bavili jsme se, měli jsme z toho radost, oni mají z toho obrovský strach. Teď tato generace dětí, patnáctiletých, šestnáctiletých, se fakt bojí navazovat vztah, a bojí se natolik, že pro ně pornografie je daleko jednodušší a příjemnější způsob, jak uspokojit své potřeby. Je to bezpečnější, bez emocí a nemusí k tomu nikoho shánět. Proč to tak mají? Těch důvodů je samozřejmě více. Já to jenom rychle projedu, protože vidím, že čas už se mně tady nachyluje. Tahle generace dětí, potřebují mít všechno hned. A pokud možno rychle. Nečekat. Trpělivost, to je nadávka, kterou ani neznají. Potřebují všechno negativní, co se jim děje ve svém životě, kompenzovat. Děsně neradi zažívají smutek a bolest. Je to škoda, že rodiče nenaučili, že smutek a bolest do života patří úplně stejně jako radost a láska. My se snažíme tu harmonii, což je tedy pro naše pubertáky dost trapné slovo, neustále nějak jako prosazovat v rámci těch terapií, aby přišli na to, že prostě v té harmonii je základ. Jednou je to dobré, jednou je to špatné, takhle to má být. Oni fakt nechtějí zažívat negativní emoce a často to vychází z toho, že jejich maminky jim nikdy v životě žádnou negativní emoci neukázaly. Protože hádky, pláč, smutek, to přece nepatří do rodinného soužití. A je potřeba děti od toho uchránit. Takže oni vlastně ani neumí projevovat emoce, a když už je mají, tak to honem rychle zablokují. To, že mají vysoké nároky, tak to jsme si všimli, iPhone nejvyšší řady a tak podobně. Potřebují všechno chtít, na všechno odpovídají, že mají právo. Kupodivu, tahle generace má neuvěřitelně nízkou sebehodnotu a sebevědomí. Oni se sice na venku projevují jako ti sebevědomí, ale jejich sebehodnota je na bodu mrazu. K nám když přijde maminka, jako velmi invazivní, my se zeptáme, ptáme se vždycky, jestli jí můžeme nabídnout vodu, kávu nebo čaj, tak první, co maminka odpoví, on si dá čaj. Dva cukry mu tam dejte. A dítě absolutně nemá šanci se vůbec vyjádřit, že by třeba chtělo vodu. A tak podobně. Další ještě, to rychle přeskočím, závislost na dopaminu, na likeování. To je něco tak úžasného, oni nám říkají, jak tam přijde ten like, mně úplně poskočí srdce, já jsem vlastně šťastný. A čím víc sledují liky, tím víc jsou na tom závislejší. Jak s nimi pracujeme? Samozřejmě jinak s rodiči, jinak s dětmi. U dospělých je to hodně o edukaci. Děti edukaci nepotřebují, děti

potřebují toho víc než my všichni terapeuti dohromady. Ale co potřebují, je ten zájem a pochopení. A to fakt ve velké míře. Takže dlouhou dobu terapeutického procesu věnujeme tomu, že se snažíme je vyslechnout a dát jim ten zájem. Neumí plánovat čas, takže potom time management je důležitou součástí terapie. A na čem my to tedy hodně stavíme, jsou rozhodovací dovednosti, aby se naučili rozhodovat, a to je tedy běh na dlouhou trasu. Naštěstí u některých, asi tak zhruba u patnácti procent, to dopadne na úrodnou půdu. Přestřihávání pupeční šňůry, a na druhé straně u rodičů separační proces, je také jedno z velkých témat, kolem kterého se to točí. Je to také dlouhodobá záležitost, ale když se tohle podaří, tak si myslím, že to je přesně ta doba, kdy tam můžeme udělat tu fajfku a říct si, dobré, teď už je to na nich. Ale projít si separačním procesem není jednoduché a je to věc, které se věnujeme opravdu hodně. V rámci těch rodinných terapií máme rodinné sezení, abyste si ještě dokázali představit. Každý rodič má individuální terapii, stejně jako dítě, každé dítě má skupinovou terapii, stejně tak i rodič, a pak dohromady mají rodinné terapie. Ten proces je fakt náročný, takže kdo k nám dojíždí z Kladna, třeba z Prahy, to nemá úplně ideální, protože jednou až dvakrát, někdy až třikrát týdně my ho tam potřebujeme. Pak to má smysl. Teď zhruba po roce a půl jsme propouštěli patnáct rodin, nebo propouštěli, to je hloupé slovo, poslali jsme do světa, nebo nás opustili, patnáct rodinných systémů, které dneska mohou říct, super, pomohlo nám to, zase jsme jako tým, zase jsme jako rodina. Ten zbytek buď ještě bojuje, nebo odešel. A na čem to stojí, sdílení, pravidla, pravidla jsou základ. Často stanovujeme opravdu smlouvy na tom rodinném sezení, jak si to představuje rodič, jak si to představuje dítě, a snažíme se sepsat, podepsat a následně potom zanalyzovat, jak se daří dodržování pravidel. Přesáhla jsem čtyři minuty. Omlouvám se, doufám, že potom bude nějaký čas třeba i na otázky. Ráda bych vám zodpověděla všechno, co vás bude zajímat. Zatím děkuji za pozornost.

Moderátor:

A pokud tedy nemáte žádné otázky, já velice děkuji za poutavou prezentaci. Rád bych pozval pana Jiřího Kafku z oddělení sociální ochrany a prevence odboru sociálních věcí Krajského úřadu Kraje Vysočina.

Jiří Kafka:

Takže dobrý den. Děkuji za slovo. Já bych se tedy ještě trošičku rád představil. Kromě toho, že jsem metodik na kraji, tak já nejsem zase takový teoretik. Metodika dělám od podzimu. Jinak jsem 25 let z praxe kurátor pro mládež z jednoho krásného města na Vysočině, takže

můžu Chotěboři, Havlíčkovu Brodu udělat reklamu. Nicméně, připravil jsem si pro vás takový krátký vstup, protože většina z vás je z odborné veřejnosti, vidím tady samozřejmě studenty, vidím tady kolegy, sociální pracovníky, pedagogy, nebudeme se nějak zabývat tím, co vlastně tam máme na úvodu toho slidu, a to je vlastně představení práce OSPODu. Jen tak pro zajímavost, OSPODy, určitě víte, že najdete na pověřených městských úřadech. Hlavní takovou zajímavostí toho OSPODu je, že to je vlastně jediný orgán státní správy, který má za klienty nezletilé děti. Nenačnete jiný takový orgán, kde by se vlastně věnovali nezletilým dětem tak jako právě na orgánu sociálně právní ochrany. Největší náplň té práce - asi naše kolegyně opatrovnice, které chodí k soudům na soudní opatrovnické spory, potom další kolegyně, které se zabývají náhradní rodinnou péčí, ať už se jedná o osvojení, pěstounskou péči, poručnictví. Ale to, co vlastně souvisí s dnešním tématem, to je práce specializovaných pracovníků tohoto oddělení, a to jsou kurátoři pro mládež. Právě v posledních letech sice sledujeme takový potěšující trend, že nám významně klesá majetková trestná činnost páchaná třeba formou klasické krádeže. Nicméně, několikanásobně, geometrickou řadou, nám rostou protiprávní jednání, ať už dětí, kde jsou děti pachatelé nebo poškozenými v souvislosti s protiprávním jednáním, které souvisí s rozvojem moderních technologií, takže především internetu. Takové ty nejzákladnější věci, kde se vlastně setkáváme s kriminalitou, tak to tam vidíte v tom slidu. Teď jsem trošičku přeskočil. Jsou to skutky, které se týkají kyberšikany, to už bylo tady několikrát zmiňováno, ať už to jsou pomluvy, urážky, vydírání, stalking, potom porušování autorských práv, nebudeme si sahat do svědomí. Asi každý z nás to někdy říkal, byť na půdě Senátu bychom se k tomu přiznávat neměli. A potom šíření materiálů se sexuální tematikou. Pokud se zastavíme u toho prvního bodu, tak samozřejmě to je takové to, s čím my se setkáváme v té praxi nejčastěji. Tyto pojmy, které tam vidíme, kyberšikana, všechno, kde máme slovo kyber, prosím vás, to jsou skutky, které tady byly vždycky. Vždycky tady byla šikana, ten pojem náš právní řád nezná, ale zná omezování osobní svobody, zná vydírání. Ovšem s rozvojem moderních technologií se to prostě neuvěřitelně zrychlilo a počet těch osob, které jsou do této problematiky zapojeny, ať už jako pozorovatelé, pachatelé nebo poškození, je právě díky šíření problematiky tímto prostorem neuvěřitelně velký. Kyberšikana většinou své základy má, ať už ve školním kolektivu, může to být nějaký vrstevnický kolektiv, fotbalový oddíl, hokejový oddíl, sportovní kroužek jiný, kde může vzniknout něco, co můžeme nazvat nevhodným chováním, které se nám pak může dostat na úroveň šikany, a samozřejmě pokud to překročí takový ten běžný rámec toho třídního kolektivu, a těch přihlížejících je daleko víc, tak se nám to dostává do toho kyberprostoru, a to je samozřejmě průšvih. Psychologové, psychiatři, u řady dětí, které byly konkrétně třeba našimi klienty na Vysočině, zkoumali, co je pro ta děcka horší. Pokud si prošli takovou tou

klasickou šikanou, kde dostali, když to řeknu velice zjednodušeně, ve škole pár facek, někdo se jim posmíval, že jim tady raší dva beďary, pak se z toho staly nepříjemné záležitosti, nebo kteří si prošli skutečně už tou kyberšikanou. Ono to obojí stojí za houby, ale co se týká té šikany, tak v minulosti, pokud to dítě přišlo domů a vyloženě nechtělo s tím agresorem komunikovat, tak se mělo kde schovat. Dneska se nemá kde schovat, protože je masírované ve škole, přijde domů. A říct desetiletému dítěti, aby se prostě na ten internet nedívalo, to je naprosto zcestné. Dítě, které v páté třídě nedokáže vysvětlit, co bylo včera v Ordinaci v růžové zahradě, tak je prostě mimo. Takže toto se asi domnívat je skutečně v dnešní době nesmysl. Já bych si teď pro vás připravil takové případy, které se nám staly. Je to záležitost rok až rok a půl na Vysočině. Není to nic veselého, i když možná to trošku, ten jeden případ, někoho pobaví. U všech zúčastněných, kromě toho druhého případu, jsem si vyžádal souhlas. Takže ten první případ, skutečně nám z toho nebylo veselo. Byla to dívenka se zdravotním handicapem, silná cukrovkářka, prakticky od narození, vizuálně, velká nadváha, problémy se štítnou žlázou, vysoký krevní tlak, pocházela ze sportovní rodiny, kde tatínek byl dokonce nějaký druholigový fotbalista, maminka byla cyklistka, měla staršího sourozence, taky úspěšný sportovec. A holčička prostě díky tomu, že měla zdravotní handicap, tak trošku jako si připadala v té rodině upozaděna, nicméně, ti rodiče se k tomu postavili výborně. Snažili se holku začlenit do kolektivu, škola ji vzala naprosto perfektně. V první třídě si ji vyhlédly takové ty dvě, pravý opak, barbínky, úžasné holčičky, jedničkářky, které strašně rády chodily na aerobik, na gymnastiku, atletiku, a tohle přátelství, ony si ji vzaly tak nějak za svou, že se o ni budou starat, tak to trvalo zhruba tak do čtvrté třídy. Tam už tedy všechny tři, podotýkám, jedničkářky, už tam měly nějaké neshody, a obrovský zlom nastal při vysvědčení na konci loňského školního roku, kdy prostě všechny tři holky si šly pro vysvědčení a ejhle. Barbínky úspěšné, všemi obletované, obdivované, tam měly jednu dvojku, což byl prostě asi pro ně šílený problém života a smrti. A tahle holka, která si sama sobě, podotýkám, dala přezdívku Hrošík, protože oni tam v té třídě měli jako přezdívky, a ona říkala, co, tak já vypadám jako hroch, tak ať mně říkají Hrošík. Samozřejmě někde ve skrytu duše jí to určitě štvalo. Nicméně, v tom kolektivu byla opravdu brána jako za plnohodnotnou. Asi jako pochopíte, že tyto děti dokáží být zlé, pokud je někdo vizuálně, protože ona skutečně vypadala jednou taková jako já prostorově. Jenomže stalo se to, že ten Hrošík dostal samé jedničky, ta z těch superděvčátek, úspěšných, tak prostě si ji vyfotila, druhá k tomu dala komentář, tlusté prase a náš šprt má zase samé jedničky. Ta holka o tomhle nevěděla, tohle se stalo v devět hodin. Ona o půl jedenácté přišla domů s vysvědčením, s jedničkami, pochlubila se cestou ze školy mamince, teď si tam otevřela Facebook, a tam, to si pamatuji, že říkala, do dneška, za tu hodinu a půl 196 nějakých vyjádření. 195 naprosto negativních, ve

smyslu, kluk z Liberce, to si pamatuji, kdypak bude zabíjačka... Kdypak tě pověsí, ty prase? Podotýkám, devítiletý kluk. A tohle tam likeovali většinou i všichni spolužáci, kteří do té doby, nevím, z jakého důvodu, asi pravděpodobně z dětské blbosti se jim to zdálo vtipné. Někdo tam zase napsal, tak já si přijedu na jitrničky a schovejte mně odvárek, tak zase samozřejmě dvacet smějících se smajlíků. A ta holka, to bylo prostě, jako když zlomíte proutek. Ona si sedla, byť jako komunikovala mobilem, tak najednou vzala tužku, papír a začala psát mamince dopis na rozloučenou. Tatínek tam tedy funguje taky, ale prostě k té mamince měla blíž. A teď si vezměte tu situaci, ta máma přišla za hodinu z práce, ta holka nikde nebyla, tam si přečetla takové to, maminko, proč mě všichni nenechají na pokoji, já jsem se snažila, a oni jsou na mě stejně hnusní, kdyby mně dali pokoj... Ale já už tady s vámi být nechci, já se jdu zabít. Takhle prostě to tam napíše desetiletá holka. Samozřejmě, mámy by se nedořezal, takže okamžitě zalarmovaná policie, hasiči, naštěstí nastala taková situace, že ta holka odešla a potkala asi po pěti stech metrech nějakou babičku ze sousedství, která si všimla, že holka je ubrečená. Babička měla pejska, takže podržala holčičku, holčička podržala pejska, bylo všechno v pořádku, a naštěstí tedy, než se tohle odehrálo, tak se ta holka vrátila domů s tou babičkou nebo sousedkou. Ale bohužel ten případ tak veselý není, protože tam nastalo takové trauma u té holky, že skutečně musela být hospitalizována na psychiatrii, byť my třeba jsme jako před tím varovali, aby holka, která byla obětí něčeho, byla vysloveně vystavena nějakému zavření, ať to řeknu, kdekoliv. Ale tam samozřejmě pan primář psychiatrie, velký odborník přes tyto záležitosti, nás přesvědčil, že tam je to opravdu na hraně sebevraždy. Po nějakém pěti-, šestiměsíčním léčení, kterým si prošla, tak nás pan primář ubezpečil, že to byla otázka toho, jestli ta holka tu babičku potkala nebo ne, protože nebyl nikdy tak přesvědčený o tom, že to dítě by to tak skutečně dotáhlo. Ona měla vymyšlené, že skočí buď pod vlak, nebo se utopí. A kdyby jí to nevyšlo, tak že tam je zase kousek rychlosilnice. Takže u takového desetiletého dítěte, samozřejmě, možná kdyby už ten vlak viděla, tak couvne, ale nikdo nevíme, jak by se to stalo. Bohužel, ta prognóza je taková, že v psychiatrické léčbě se seznámila s jinými klientkami, které měly problémy s tím, co tady už zaznělo dneska, s tím slavným řezáním. Takže dneska sice ty úplně sebevražedné myšlenky nemá, ale je to taková ta klasická, jak my říkáme, řezačka. Jen tak pro zajímavost, paní ředitelka z této základky, kde se to stalo, tak, prázdniny, neprázdniny, rozdávalo se vysvědčení, svolala většinu rodičů. Přišli jsme tam my, proběhla taková schůzka, kde vlastně tedy maminka té poškozené vysvětlila, co se stalo, poděkovala rodičům za to, že se k ní do této době chovaly ty děti tak hezky, ale byla prostě naštvaná, to, co udělaly ty dvě barbínky. Celá třída to pochopila, pochopila to i jedna z maminek těch údajných agresorek. Ovšem, ta další maminka, sice černo vláska, ale

jinak úplná blondýna, tak prostě se jako koukla a řekla, a proč ta vaše holka nezhubne? Takže jako potom, co můžete chtít po její dcerušce... A další případ, taky taková zajímavá věc, to se nám stalo, jsme přišli, podotýkám, že se jedná o gymnázium, nebyl to jediný případ, mám tam v prezentaci napsáno nárůst děvčat ve věku zhruba patnácti až osmnácti let, které prostě přišly na to, že se nechá přivydělat jinak než klasickou brigádou někde v obchodáku. Takže zase, jak to vzniklo. Maminka patnáctileté slečny, studentky víceletého gymnázia, takže věkově úroveň deváté třídy, už si zjistila, že mamince nebo že dcerušce dlouho nedobíjela mobil, tak si vytukala zůstatek na jejím mobilu a bylo tam třináct a půl tisíce. Tak jako maminka, vzhledem k tomu, že byla soudná, tak na ni nevyrazila, nechytla ji před krkem, začala si s ní povídat a tak. A pak si večer takhle holky seděly vedle sebe, dceruška si odskočila na záchod a nechala si na liště stažený klasický e-mail od Seznamu, podotýkám. Takže maminka ho rozklikla, klikla ještě jednou a viděla tam dcerušku, takové to klasické selfíčko, podprsenka, kalhotky, u zrcadla, podotýkám tedy, že holka vypadala na třináct, byť jí bylo patnáct. Chceš vidět víc, pošli 200 Kč na ten a ten účet, obdržíš po zadání tvého telefonu přístupový kód. Takže maminka klikla dál a tam už dceruška byla u zrcadla nahá a bylo tam napsáno, chceš vidět ještě víc? Pošli 500 Kč na Junior účet České spořitelny a uvidíš ještě víc. Nechci dělat reklamu spořitelně, nicméně, maminka se tedy prokousala dál a tam už tedy skutečně jako tvrdé porno s maminčiným vibrátorem z ložnice. Tak maminka chytla holku pod krkem, sebrala jí telefon, protože samozřejmě první, co vás napadne, u takovéto holky, že jí někdo nějakým způsobem zneužívá. Nenapadne vás, zvláště u svého dítěte, ježišmarja, já mám doma takovou mrchu, která si přivydělává pornografií. Stalo se to, že tedy druhý den přišla na gympl za paní výchovnou poradkyní, která byla shodou okolností kamarádka. Ta mi zavolala, takže jsme si holku vzali bokem a zjistili jsme, že se nám tedy svěřila, že starší kamarádky, zase jsem u toho aerobiku, to je divné, z aerobiku jí doporučily, že se takhle nechají vydělat pěkné peníze, aby s nimi šla do party, že si vydělá hezké prachy, aniž by na ni někdo sahal. Takže jsme si zavolali další studentku ze čtvrtého ročníku, té už tedy bylo po osmnáctinách, samozřejmě, že jsme kontaktovali státní zastupitelství, protože první, co nás napadlo, i tu výchovnou poradkyni, že na těch holkách někdo vydělává. Při vší účtě, nebyla to žádná legrace. Někde nějaký program, který automaticky odesílá přístupové kódy na mobil, to jsme si zase řekli, jako zvládnou to tyto holky? No, zvládly. Takže ta slečna, které bylo osmnáct, tak ta naopak zase vypadala na pětadvacet, takový opravdu ten výstavní kus, blondatý. Když jsme si ji vzali do kanceláře k paní výchovné poradkyni, tak tam jsme mysleli, že to s ní sekne. Ta holka, která byla premiantka třídy, tak ona si, prosím vás, myslela, že tyhle fotky v životě v regionu, já nevím, dvaceti kilometrů, přece nikdo neuvidí. Kdybychom jí řekli, ať se nám tam svlékne do spodního prádla, tak by jí z toho

švihlo. Ale to, že prostě pošle své nahé fotky po síti a nedomyšlí, že by to mohl vidět nějaký spolužák, soused, kdokoliv, kdo ji bude vydírat, tak to ji prostě nenapadlo. Takže pak jsme se holčiny ptali, jako co by třeba chtěla dělat v budoucnu, tak se nám svěřila s tím, že tedy učitelku v mateřské školce. Tak jsem tam podotkl, že samozřejmě každý tatínek by se na ni rád podíval, ale každý tatínek dítěte, kterého by v té školce měla, bude ten, který bude křičet, taková mrcha, která fotí porno, nebude vychovávat mé dítě. Takže potom jsme ještě tedy zjistili, že se tam do toho namočila ještě jedna slečna, sedmnáctiletá, z jiné střední školy. Ty dvě holky tedy si přišly zhruba za těch osm měsíců na nějakých třicet, čtyřicet tisíc, ať už formou peněz nebo těch kreditů. Ale ta blondýna výstavní, věřte, nebo ne, když jsme to tak nějak počítali, tak to bylo za osm měsíců asi 320 tisíc korun. Rodiče, kteří byli tak nějak, nechci říci, na hranici sociální potřeby, ale naprosto běžní, zadlužení, spláceli hypotéku, tomu prostě nemohli věřit. Navíc, holce už v té době bylo osmnáct, takže my jsme neměli právo nějak do toho zasahovat. Nicméně se to dozvěděli, pak přišli do pokojíčku, zvedli tu postel s úložným prostorem a tam ty voňavky za pět litrů, prostě nejdražší prádélko, o kterém ti rodiče absolutně neměli přehled, že se něco takového děje. Takže, samozřejmě, slečna, je to loňský rok, maturovala, takže učitelku v mateřské školce nedělá. Nicméně, můžu říct, že ji najdete v Praze na Jižním Městě, má tady pronajatý byt 3+1, tak si asi dokážete domyslet... Další věc, se kterou se setkáváme, ale tam nemůžeme nadávat dětem, tam musíme tedy skutečně nadávat rodičům, a to už začnu tady s takovýmto ošklivým obrázkem. Samozřejmě jsme to začernili, takže tam není vidět identita, jsou to naše, bohužel, známé osoby, nám osobně známé, takže maminka, ta holčička má neštovice, podotýkám. Takže maminka na Facebooku vyfotí devítiletou dceru nahou u televize a píše tam nějaký komentář, naše chudinka, naše holka, má to fakt všude. A potom další fotka, kterou jsem tam nedal, protože už je to fakt na silné žaludky, ta holka tam normálně sedí s roztaženými nohama na gauči a ta její máma ukazuje takhle mezi nohy té holky, že to má tedy i mezi nohami. Za deset minut to komentuje devítiletý spolužák této holky slovy, to jsem nevěděl, že ji máš tak hnusnou. Takže teď si to vezměte, holka, která opravdu, ta druhý den se styděla. My jsme o tomhle přemýšleli, pan vyšetřovatel, protože jsme se kontaktovali, že jsme se znali, tak jsme si tu maminku vzali bokem a naznačili, že tohle už je tedy opravdu za hranou, podle mě by se tam nějaký paragraf na ohrožování mravní výchovy mládeže našel, protože to je skutečně šílené. Další prostě neuvěřitelná fotka, to se zase jedná o pětiletou holčičku. My jsme to tam samozřejmě nějak zabarvili, aby nebylo vidět vůbec nic. Má normálně roztažené nohy, takže jí je vidět až do žaludku, myje se nějakým, nevím čím, maminka, třicetiletá maminka, prosím vás, teď mně nebudete věřit, promiňte mi, pedagogové, učitelka, tam píše, tak ta naše šikulka už se sama koupe. Takže šikulka se sama koupe a

určitě se na to koukají jenom maminky. A poslední, tohle je zase jiné, tak tam holčička leží nahá v posteli, z Facebooku nedávno stažená fotka a je tam komentář, náš andílek už půjde spát. Takže co víc by asi tak chtěl vidět pedofil před spaním. Naprosto neuvěřitelné věci, kde těm rodičům, konkrétně maminka této poslední holky tam má napsané, kde dělá, v jakém městě bydlí, jak se jmenují její děti, kam chodí starší dcera této holky do školy. Jako co víc ti pedofilové nebo kdokoliv... Nemusí dneska nikde dávat bonbóny, oni si tam prostě počkají. Takže ne že bych chtěl skončit tento příspěvek nějak negativně, ale, bohužel, pokud je hloupost rodičů taková, tak asi těžko můžeme učit něco jejich děti. Takže my právě třeba i na Vysočině se snažíme působit nějakým způsobem na školy. Začínáme vymýšlet nějaký projekt, jak třeba se dostat do škol, mezi rodiče, třeba i v rámci těch klasických sdružení, dát jim nabídku, samozřejmě, není to nic povinného. Ale ono těžko vysvětlíte mamince, která je prostě pořád v mobilu na seznamce a hledá někde nějakého milence, že ta holka její, desetiletá, se chová nevhodně. To velice těžko. Už jenom krátce na závěr, s čím se tady setkáváme, jako další velký problém, jak jsem zmínil ty naše řezačky, nemyslím si, že většina z nich by byli klasičtí psychiatrickí pacienti nebo že by tam byla nějaká diagnóza psychiatrická. Ono to skáče špatně... Ale občas to jsou holky, které na sebe prostě chtějí upozornit. Nicméně, další příklad z praxe. Holka, která se takhle pižlala kudlou, v životě si nechtěla ublížit, tak prostě na podzim přišel tatínek domů, on byl průvan, otevřel dveře, bouchlo okno, holka se lekla, kudlou se vzala takhle, takže samozřejmě to šlo tryskem, sanitka, byla ráda, že přijela. Takže to jsou takové spíš příklady z praxe, že opravdu nikdy nevíte, co se těm dětem může stát. A těžko věřit někomu, kdo prostě odmítne své dítě vyslechnout, že pro něj dělá první, poslední. Protože nedávno jsme zrovna měli případ, kdy se maminka strašně moc pohoršovala nad tím, že její dvanáctiletou dceru ukecává nějaká její další kamarádka, v uvozovkách, k sebevraždě. Pak jsme zjistili, že vlastně holka ve dvanácti letech, která nebyla zvyklá se mamince svěřovat, měla nějaký problém, svěřila se jí maminka, řekla, prosím tě, s tímhle na mě nelez, já toho mám plné zuby. Takže holka, samozřejmě, kam šla hledat informace, na internet. Takže když už byla v situaci, že přemýšlela o sebevraždě, deset lidí jí to tam vymlouvalo, tak potom ta jedenáctá tam napíše, jaký sen se může zdát ve spánku, že tam vlastně taky bude dobře, až si to půjde hodit. Takže nechci skončit negativně, nicméně, děkuji za pozornost a přeji příjemný den.

Moderátor:

Já děkuji velice, v některých případech, za až hrozivou prezentaci pana Jiřího Kafky o tom, o čem i my rodiče dokážeme jaksi napáchat v oblasti digitální stopy vzhledem k našim dětem, a internet sytit

informacemi, které samozřejmě by nebyly rády, aby byly dohledatelné, nejen dnes, ale i v nejbližší budoucnosti. Vážení a milí, pokud nemáte žádné další otázky, ať už na pana Kafku nebo přítomnou paní Štáfkovou, já bych vám velice poděkoval za vaši účast na naší konferenci a dovoluji vám předat k závěrečnému slovu mikrofon panu senátoru Antlovi, který právě dorazil.

Miroslav Antl:

Takže ještě jednou díky za to, že jste přišli, já jsem využil v té odpolední části toho, že i v kanceláři mohu sledovat a přitom vyřizovat možná trošku schizofrenicky další věci. Děkuji vám oběma za to, že jste obohatili ze života naše téma, nosné. Doufám, že vám to k něčemu bylo. Kdyžtak skutečně se zpětně můžete podívat, zavzpomínat pak v těch přepisech. Jinak, my jsme se s organizátory, se spoluorganizátory, protože organizátorem hlavním je v uvozovkách, můj, ústavněprávní výbor horní komory českého parlamentu, zamýšleli nad dalším jubilejním desátým tématem. A myslím si, že to naváže na to, co já jsem tady měl, takovou tu dvacetivteřinovou vsuvku, to znamená, to, co my jsme se snažili domluvit s Českým olympijským výborem, a to téma Vyžeňte děti od počítačů, že bychom to propojili na nástrahy, nebezpečí, ale i na tu další variantu, kterou já všude prosazuji, ale s hrůzou sleduji, že tam, kde přijdete a vidíte mladší žáčky, tak už je nevidíte ani v kolektivních sportech, co by žáčky starší, prostě nejsou, věnují se něčemu jinému. Vy se věnujte své práci, ať se vám v ní daří. K tomu potřebujete hodně optimismu. Ten já vám neumím dodat, protože sám ho občas potřebuji, ale mohu vám popřát hodně zdraví, psychické pohody, a ať se vidíme nejpozději za rok tady nebo v tom druhém sále. A kdyby cokoliv bylo, v čem vám může senátor pomoci, tak neváhejte mě, nás kontaktovat ve svých regionech. Šťastnou cestu domů, pokud, a na shledanou.